

AMGUEDDFEYDD AC ORIELAU CENEDLAETHOL CYMRU

adroddiad

Adroddiad Blynyddol y Cyngor 1998-1999

Carai'r Llywydd a'r Cyngor ddiolch i'r bobl
a'r cyrff a ganlyn am eu nawdd hael i
Amgueddfeydd ac Oriolau Cenedlaethol
Cymru yn ystod y cyfnod rhwng 1 Ebrill 1998
a diwedd Mawrth 1999. Felly hefyd ein
noddwyr anhysbys.

Noddwyr

Mathew & Angela Prichard
Captain Norman Lloyd Edwards
Major & Mrs HFR Homfray
Mr G Wyn Howells
Y Gwir Anrhydeddus. Iarll Plymouth DL FRSA
Miss Mary Cashmore
Dr Margaret Berwyn Jones
Mr John & Mrs Jane Sorotos
Mrs Christine Eynon
Mrs Meriel Watkins
Mr John Foster Thomas
Mr Alan Smith
Mr & Mrs David Andrews
Mr Wynford Evans CBE
Neil & Glenys Kinnock

Cymynroddwyr

Dr Roderic Bowen
Syr Kyffin Williams
Dr Hilary Yewlett
Mr Dafydd Bowen Lewis
John Lovell

Noddwyr Seddi

Mr HG Jones
G & AP Robinson

Noddwyr y Cinio Mawreddog (nwyddau a gwasanaethau)

Gardner Merchant Leisure
Theatre Vision
Golley Slater & Partners
Zenith Media
SA Brain & Co Ltd
In-Plant Design
Dŵr Ffynnon Ty Nant
EPC K2 (Cardiff) Ltd
Corfforaeth Datblygu Bae Caerdydd

Cymynroddion

Clara Ellen Smith Will Trust
Miss H A Rees

Rhoddion eraill

Cyfeillion AOGC
Cardiff & Bristol Channel Incorporated
Shipowners' Association

Noddwyr a Rhoddwyr Nwyddau a Gwasanaethau

Grosvenor Waterside
Legal & General
Coutts & Co
Royal Mint
CableTel
Glofa'r Tŵr
Marathon Oil UK Ltd
Gwasanaeth Masnachol Banc Lloyds
Cywaith Cymru
Alfred McAlpine Slate Products Ltd
The National Heritage Arts Sponsorship Scheme
Cronfa Dreftadaeth y Loteri

Ymddiriedolaethau

Anhysbys
Headley Trust
G C Gibson Charitable Trust
National Art Collections Fund
Derek Williams Trust
Esme Fairbairn Charitable Trust

Noddwyr Gwreiddiol a Chorfforaethol

Golley Slater Group
SA Brain
Coutts & Co
MEM Group
Palser Grossman
NCM
Whitbread Beer Company
Barclays Cymru a Gorllewin Cymru
Gwasanaeth Masnachol Banc Lloyds
Banc y Midland

Grantiau Ymchwil

CADW
Prifysgol Caerdydd

ADRODDIAD 1998-99

Unfed Adroddiad Blynyddol ar ddeg
a phedwar ugain y Cyngor

ADRODDIAD 1998-99

© Amgueddfeydd ac Oriolau Cenedlaethol Cymru,
1999

Golygydd: Penny Fell

Cyfieithiad: Siân Roberts, Elin ap Hywel

Dylunio a Chynhyrchu: Arwel Hughes

Argraffu: Mid Wales Litho, Pont-y-pŵl

ISBN: 0 7200 0475 6

CYNNWYS

RHAGAIR GAN Y LLYWYDD	5
AROLWG O'N GWEITHGAREDDAU	
AMGUEDDEFA AC ORIEL GENEDLAETHOL CAERDYDD	
Archeoleg a Nwmismateg	8
Celfyddyd	10
Bioamrywiaeth a Bywydeg Gyfundrefnol	12
Daeareg	14
Mynediad	15
AMGUEDDEFA WERIN CYMRU	17
DIWYDIANT	20
AMGUEDDEFA DIWYDIANT GWLÂN CYMRU	21
AMGUEDDEFA LECHI CYMRU	22
AMGUEDDEFA'R LLENG RUFENIG	24
AMGUEDDEFA RUFENIG SEGONTIUM	24
ORIEL TŶ TURNER	25
PRIF DDANGOSYDDION PERFFORMIAD - FFIGYRAU	26
HWYLUSO GWAITH YR AMGUEDDEFA	27
ATODIADAU	
i. Llys y Llywodraethwyr a'r Cyngor	28
ii. Staff	29

*Cyhoeddir Crynodeb o'r Datganiad Ariannol am
1998-9 yn gydymaith i'r Adroddiad hwn*

Injan Penydarren, a adeiladwyd gan Richard Trevithick, 1804
Llun gan T. Cuneo

AMGUEDDFEYDD AC ORIELAU CENEDLAETHOL CYMRU

Y Genhadaeth

Diben Amgueddfeydd ac Oriolau Cenedlaethol Cymru yw hyrwyddo addysg y cyhoedd, trwy wybodaeth gyffredinol am archeoleg, celfyddyd, bioamrywiaeth, daeareg a hanes cymdeithasol a diwydiannol Cymru. Ei hamcanion yw:

1. Hyrwyddo gwybodaeth am ddiwylliant a threftadaeth Cymru mewn cyd-destun byd-eang ac felly sicrhau gwell dealltwriaeth o Gymru fel cenedl, a'i lle yn y byd.
2. Sicrhau'r lle gorau posibl i gadw'r casgliadau o fri a phwysigrwydd cenedlaethol a rhyngwladol a gedwir yn ei gofal.
3. Sicrhau y gellir astudio a gwerthfawrogi'r celfyddydau, y dyniaethau, y gwyddorau a thechnoleg er mwyn hyrwyddo dealltwriaeth o'r presennol ac ysbrydoli trafodaeth wybodus am y dyfodol.
4. Ysbrydoli nifer cynyddol o bobl i ymweld â'n hamgueddfeydd a defnyddio'u hadnoddau amrywiol.

Yn sylfaen i'r holl amcanion hyn mae'r angen i ddatblygu ein holl adnoddau yn ddoeth a'u defnyddio yn greadigol, fel y gallwn addasu'n llwyddiannus mewn cyfnod o newid diwylliannol, economaidd a thechnolegol.

Yn ystod y flwyddyn, ymddeolodd Cyfarwyddwr AOCC, Colin Ford. Gwnaeth newidiadau arloesol mewn nifer o'n hamgueddfeydd, yn enwedig Amgueddfa Lechi Cymru ac Amgueddfa'r Llang Rufeinig. Rhoddodd hefyd bwyslais ar gyfoethogi'r dehongli yn holl amgueddfeydd AOCC a'u gwneud yn fwy agored. Yn ystod ei bum mlynedd wrth y llyw, gosododd y sylfeini ar gyfer nifer o ddatblygiadau pwysig y bwriedir eu gweithredu yn ystod y degawd nesaf. Croesawyd ei olynydd, Anna Southall, a fu'n Gyfarwyddwr Cynorthwyol yn AOCC gyda chyfrifoldeb dros Weithredu a Datblygu.

Anna Southall
Cyfarwyddwr

A ninnau mewn cyfnod pwysig yn hanes gwleidyddol Cymru, rydym wedi ailwerthuso a diwygio Cynllun Corfforaethol Strategol a fydd yn datblygu ar yr hyn sydd wedi digwydd ac wedi'i gyflawni yn y gorffennol ac yn ein dwyn i'r mileniwm newydd.

Y Dyfodol

Mae'r Adroddiad Blynyddol hwn yn agor trwy amlinellu materion allweddol y bu ein hamgueddfeydd yn ymdrin â hwy yn ystod y flwyddyn, ac mae'n sôn am faterion pwysig eraill a fydd yn codi yn y dyfodol agos.

1. Creu amgueddfa ddiwydiannol, a strategaeth ehangach, sy'n deilwng o genedl ddiwydiannol gyntaf y byd

Ar ôl gwerthu Amgueddfa Diwydiant a Môr Cymru ym Mae Caerdydd (gweler tudalen 20) mae gennym, am y tro cyntaf, arian y gallwn ei ddefnyddio'n arian cyfatebol ar gyfer grantiau oddi wrth gyrff ariannu. Bwriadwn ddefnyddio hwn i greu Amgueddfa'r Glannau yn Abertawe, dinas a all honni mai hi oedd crud y chwyldro diwydiannol yng Nghymru. Dewiswyd sefydlu'r amgueddfa ddiwydiannol yn Abertawe gan fod yno le i ddangos cewri technolegol hanes diwydiant a'r môr; oherwydd brwdfrydedd Dinas a Sir Abertawe; a chan y byddai'n gyfle i AOCC fagu cysylltiad agosach â phobl Gorllewin Cymru.

Mathew Prichard
Llywydd

Dosbarthwyd dogfen ymgynghorol **Cymru - y wlad ddiwydiannol gyntaf** - ym 1998/9, sy'n amlinellu awydd AOCC i ddehongli diwydiant Cymru ar raddfa genedlaethol. Bwriadwn i Amgueddfa Genedlaethol y Glannau gyfeirio pobl at ein safleoedd diwydiannol eraill: Amgueddfa Lechi Cymru, lle mae datblygiadau eisoes ar y gweill; Amgueddfa Diwydiant Gwlân Cymru, yr ydym wrthi'n paratoi cais i Gronfa Dreftadaeth y Loteri ar ei chyfer; a Phwll Mawr, Blaenafon, man y byddwn yn cydweithio ag ef yn fuan i adrodd hanes y diwydiant glo yng Nghymru, gan gyfuno'r hanes diwydiannol a'r hanes cymdeithasol.

2. Gofalu'n well am ein casgliadau, yn enwedig trwy ddatblygu'r Ganolfan Gasgliadau newydd yn Nantgarw

Mae'r ffaith fod gennym gasgliadau o eitemau go iawn yn ein gwneud yn wahanol i Brifysgol ar y naill law, a pharc adloniant ar y llaw arall. Nid yw'r rhan fwyaf o'r eitemau sydd yn yr amgueddfa'n cael eu dangos i'r cyhoedd o gwbl, ond cânt eu casglu oherwydd y wybodaeth y gallant ei rhoi i ni. Mae gennym ryw 7,000,000 o eitemau neu grwpiau, a

gasglwyd dros y ganrif ddiwethaf. Dim ond traean o'r rhain sy'n cael y gofal dyladwy ar hyn o bryd: bwriadwn fynd i'r afael â hyn dros y deng mlynedd nesaf fel y gallwn edrych ymlaen a gofalu'n iawn am ein casgliadau yn y dyfodol.

Ar ôl prynu'r Ganolfan Gasgliadau newydd yn Nantgarw, Rhondda Cynon Taf, ym Awst 1998, mae gennym le o dan yr un to ar gyfer ein holl gasgliadau diwydiannol, Canolfan Adnoddau Archifyddol, a chyfleusterau ar gyfer gwaith cadwraeth a chadw casgliadau wrth-gefn. Bwriadwn ddatblygu'r ganolfan hon er mwyn darparu'n well ar gyfer casgliadau ymchwil a gedwir ar ein safleoedd i gyd.

Y Ganolfan Gasgliadau newydd yn Nantgarw

3. Chwarae rhan allweddol mewn strategaethau cenedlaethol a rhyngwladol ym maes Bioamrywiaeth

Ein casgliadau helaeth ni yw'r gronfa fwyaf sydd, o ran gwybodaeth, am fyd natur yng Nghymru ac, o ran rhai agweddau, mewn rhannau eraill o'r byd hefyd. Mae'r Amgueddfa mewn sefyllfa unigryw i ddwyn ynghyd agweddau ar ddiwylliant Cymru a'r amgylchedd sy'n dylanwadu ar y diwylliant hwnnw, fel a nodir yn Agenda 21, y cynllun gweithredu byd-eang sy'n hyrwyddo defnyddio adnoddau mewn ffordd gynladwy.

Mae bioamrywiaeth (amrywiaeth pethau byw) yn ffynhonnell naturiol bwysig sy'n darparu bywyd, meddyginiaethau, deunyddiau diwydiannol a mwynhad diwylliannol i ni. Bwriadwn ddefnyddio ein Hadrannau Bioamrywiaeth a Daeareg i barhau i helpu pobl i ddeall amrywiaeth pethau byw yng Nghymru trwy gynnal arolygon a gwneud ymchwil ar rywogaethau pwysig yn y môr ac ar y tir. Trwy

barhau i ymchwilio, a chyhoeddi'r wybodaeth i'r cyhoedd, byddwn yn cyfrannu at gynlluniau'r llywodraeth a chynlluniau lleol ym maes bioamrywiaeth gan helpu i ddiogelu ein hadnoddau naturiol, a datblygu economi cynladwy.

4. Sicrhau bod ein Hamgueddfeydd, a'r hyn a gynigiant, ar gael i gynifer o bobl ag y bo modd

Byddwn yn cyflawni hyn trwy ysbrydoli nifer cynyddol o ymwelwyr 'cig a gwaed' i ddod i'n hamgueddfeydd. Mae arddangosfeydd a gweithgareddau yn help i annog ymwelwyr newydd ac i ddenu pobl yn ôl. Yn ystod y flwyddyn, aeth AOCC ati i ailwampio'r rhaglen arddangosfeydd, gyda'r bwriad o gynnal llai o arddangosfeydd a'r rheiny'n rhai mwy pwerus.

Hyd dair blynedd yn ôl, nid oedd ein hamgueddfeydd yn cynnal ymchwil gyson i arferion ymwelwyr. Roedd hwn yn fwch difrifol yn ein darpariaeth. Ym 1998, comisynwyd Beaufort Research i gynnal ein hail arolwg haf o ymwelwyr â phum amgueddfa. Dysgwyd, er enghraifft, bod 70% o'r bobl sy'n ymweld â'n hamgueddfeydd yng Nghaerdydd yn dod o fannau sydd o fewn hanner awr oddi yno yn y car: rhoddodd hyn wybodaeth werthfawr i ni ar gyfer ein strategaethau marchnata yn y dyfodol.

Mae ein Safwe'n annog pobl i ddod ar rith-ymweliadau â'r amgueddfeydd - ac yna, o bosib, i ddod yma yn y cnawd. Ail-lansiwyd y safwe ym mis Gorffennaf 1998, gyda Swyddog Gwe llawn amser, ac mae eisoes wedi ennyn canmoliaeth y beirniaid. Bwriadwn ddatblygu'r safwe i fod yn ffynhonnell

wybodaeth a chwarae rhan yn y Grid Cenedlaethol tros Ddysgu sy'n rhan o gynlluniau'r Llywodraeth. Ym 1998/99, buom wrthi'n trefnu i gyflwyno mynediad am ddim i grwpiau ysgolion ac fe ddechreuwyd gwneud hynny ar 1 Ebrill 1999. Un o'n prif gynlluniau ar gyfer y dyfodol yw caniatáu mynediad am ddim i bob plentyn oedran ysgol a phensiynwr, gan alluogi AOCC i gyflawni ein cenhadaeth i sicrhau dysgu gydol oes.

5. Defnyddio ein hadnoddau yn effeithiol ac yn ddoeth, gan addasu i amgylchiadau newydd o ran ariannu a blaenoriaeth

Staff AOCC yw ein hadnodd mwyaf gwerthfawr: tua diwedd y flwyddyn, cynhaliwyd ymarferiad ad-drefnu staff yn AOCC gyda chymorth cwmni ymgynghori KPMG. Ag ysbryd datganoli yn gryf yn y tir, roeddent yn argymhell rhoi pwerau i bob un o'n hamgueddfeydd unigol ac ad-drefnu'r Uwch Reolwyr trwy greu Fforwm Rheoli ar gyfer AOCC yn gyfan.

Mae dyfodol amgueddfeydd yn dibynnu ar safon eu staff a bu'r mater hwn yn flaenoriaeth gennym eleni o ran cynllunio adnoddau. Nid ydym am dwyllo'n hunain: yn draddodiadol, bu'n galed i Amgueddfeydd greu'r amodau iawn i feithrin

doniau staff iau. Gwnaethom newidiadau digon anodd er mwyn creu'r amodau hynny. Mae adolygiad o gyflogau a graddau swyddi ar y gweill er mwyn sicrhau y gallwn barhau i ddenu, i gadw ac i wobrwyo y bobl orau yn ystod y blynyddoedd sydd i ddod.

Bwriedir chwilio am ffynonellau ariannol newydd, trwy greu incwm masnachol a thrwy bartneriaethau â busnesau ac asiantaethau ariannu. Mae ein Hadran Ddatblygu yn chwilio am bartneriaethau, gan gynnwys rhai a all ddarparu arian o Ewrop ac arian Loteri, cwmnïau preifat ac unigolion. Ceir rhestr o'r partneriaethau llwyddiannus a gafwyd eleni y tu mewn i'r clawr.

Mae ein strategaeth yn dibynnu'n helaeth ar gydweithio â chyrff eraill sy'n rhannu ein delfrydau. Heddiw, ni all yr un sefydliad fforddio bod yn ynysig a bydd partneriaethau gyda Dinas a Sir Abertawe, Pwll Mawr a Chyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen, Cyngor Gwynedd ac asiantaethau amgylcheddol yn ein helpu i gyflawni ein hamcanion; a thrwy gydweithio, i sicrhau bri rhyngwladol i Gymru.

Mathew Prichard Llywydd y Cyngor

Pwll Mawr

ARCHEOLEG A NWMISMATEG

Arddangos a Dehongli

Gyda dyfodiad yr ewro ym 1999, manteisiodd AOCC ar y cyfle i fwrw golwg dros gyfnodau mewn hanes pryd y defnyddid arian tramor yng Nghymru a Lloegr - yn swyddogol ac yn answyddogol. Cydfenter â'r Bathdy Brenhinol oedd *Tuag Un Arian Treigl* ac roedd yn cynnwys ceisiadau yn y gystadleuaeth ryngwladol i gynllunio darnau arian yr ewro.

Dros wyliau hanner tymor y Gwanwyn, cawsom gwmni Grunal y Bathwr Arian yn yr Amgueddfa ac fe gafodd llu o bobl bleser mawr o'i weld yn creu darnau arian Eingl-Sacsonaidd. Bathwyd rhyw 2,500 o 'ddarnau arian' gan Grunal a'r cyhoedd.

Grunal yn bathu 'darnau arian'

Arddangosfa am gyfnod y tywysogion Cymraeg Rhodri Mawr a Hywel Dda oedd *Llysoedd a Theyrnasoedd*. Roedd yn wrthbwynt i *Tywysogion fel Noddwyr*, ac fe'i hamserwyd i gydreddeg â'r Bedwaredd Gynhadledd Ryngwladol ar Gelfyddyd Ynysol. Trafodwyd eitemau a ddarganfuwyd yn ddiweddar wrth wneud gwaith maes ar grannog Llyn Sfyddan, Powys a Llanbedrgoch, Ynys Môn, ac ailagorwyd yr oriel Cofadeiliau Cristnogol Cynnar wedi'i haddurno'n hardd.

Cyfoethogwyd yr Oriel Darnau Arian a Medalau ym mis Mai 1998, pan ychwanegwyd Trysor Cudd

Oriel Cofadeiliau Cristnogol Cynnar

Tregwynt at yr arddangosfa. Casgliad ydyw o ryw 33 o ddarnau aur, 467 darn arian a modrwy aur o gyfnod y Rhyfel Cartref ac mae'n un o ychwaneg- iadau pwysicaf y blynyddoedd diwethaf.

Dros Benwythnos Cenedlaethol Archeoleg, cododd yr Adran Archeoleg ei phac a symud i'r Amgueddfa Werin. Bu dros 800 o bobl yn cymryd rhan yn y gweithgareddau, a oedd yn cynnwys cyfle i weithio ar safleoedd cloddio a hen grefftau haearn a choed. Yn ystod y penwythnos hwn hefyd lanswyd safwe'r Adran Archeoleg a Nwmismateg. Mae iddo ddalennau gwerthfawr, sy'n cynnwys catalog o Drysor Cudd Tregwynt, gwybodaeth am Fedd y Rhyfelwr Celtaidd a gêm gadwraeth ryngweithiol - Antur Fawr Harri - a'r cwbl, gan gynnwys y cartwnau, wedi'u creu gan staff yr Amgueddfa.

Un o ddalennau'r safwe Archeoleg

Gwaith Maes ac Ymchwil

Bu'r gwaith cloddio'n parhau ar sylfeini eglwys Teilo Sant, Llandeilo Tal-y-bont ger Pontarddulais. Bydd y wybodaeth a gawn yn ein helpu wrth i ni ailgodi'r eglwys yn yr Amgueddfa Werin.

Arddangos dulliau gwaith y gof a'r saer ers talwm yn ystod Penwythnos Cenedlaethol Archeoleg

Parhau hefyd wnaeth y gwaith cloddio ar safle'r anheddiad o'r Oesoedd Canol cynnar yn Llanbedrgoch, Ynys Môn. Canfuwyd tystiolaeth bod mur amddiffynnol trawiadol o amgylch yr anheddiad hwn o eiddo'r Llychlynwyr.

Cofnodi'r gwaith cloddio yn Burry Holms

Mewn gwerthusiad archeolegol yn Burry Holms, Penrhyn Gŵyr, dadorchuddiwyd pennau saethau o'r cyfnod Mesolithig Cynnar, ac ysgrafell a hen lafnau a ddefnyddiwyd i wneud offer cerrig, yn dyddio yn ôl i tua 7000 CC.

Daliwyd ati i wneud gwaith cadwraeth ar goed cwch canoloesol Pîl Magwyr, gyda chymorth Ymddiriedolaeth Elusennol Laing ac Ymddiriedolaeth Esmée Fairbairn.

Cyhoeddodd AOCC *The Medieval Tiles of Wales* gan John Lewis, cyn Geidwad Cynorthwyol Archeoleg Ganoloesol a Diweddarach. Mae hwn yn rhan o gyfrifiad o deils canoloesol trwy'r Deyrnas Unedig i gyd. Ceir ynddo luniau o 800 o gynlluniau ar gyfer teils llawr o adeiladau canoloesol yng Nghymru ac mae o ddidd-ordeb mawr i archeolegwyr a myfyrwyr hanes dylunio.

AMGUEDDFA AC ORIEL GENEDLAETHOL CAERDYDD

Tywysogion fel Noddwyr; Casgliadau Celf Tywysogion Cymru o'r Dadeni hyd Heddiw oedd prif arddangosfa'r flwyddyn yn yr Oriol Genedlaethol. Denodd fwy nag erioed o ymwelwyr o'r tu allan i Gymru, gan wneud i'r cyhoedd sylweddoli, o'r diwedd, bod

nawdd masnachol, gyda Legal & General a Coutts, y banc preifat, yn brif noddwyr.

Robert Peake, Harri Tywysog Cymru ar faes yr Helfa Y Casgliad Brenhinol
© Ei Mawrhydi y Frenhines

AOGC ymhlith prif orielau celfyddyd y Deyrnas Unedig. Trefnwyd *Tywysogion fel Noddwyr* ar y cyd ag Ymddiriedolaeth y Casgliadau Brenhinol ac roedd yn cynnwys dros 300 o eitemau, ac yn eu plith ddarluniau, cerfluniau, gwaith arian, arfau ac arfwisgoedd, porslen a dodrefn. Daeth y rhain o gasgliadau personol pump o Dywysogion Cymru, o Henry (1594 - 1612) i'r Tywysog Charles, a roddodd eitemau ar fenthyg ar gyfer yr arddangosfa ac a oedd yn ŵr gwadd yn y seremoni agoriadol.

Defnyddiwyd set gefndir hardd a chymhleth i drawsnewid yr orielau'n gyfres o balasau ar gyfer yr arddangosfa a ddenodd 34,228 o ymwelwyr, y nifer fwyaf a gofnodwyd erioed ar gyfer arddangosfa gelfyddyd yn AOGC; ac fe godwyd £86,250 mewn

Tywysogion fel Noddwyr

Oriel Celf yng Nghymru

Ym mis Hydref 1998 agorwyd Oriol Celf yng Nghymru lle bwriedir cynnal arddangosfeydd ar wahanol agweddau ar ddiwylliant gwledol Cymru. Yn y tymor agoriadol o dair arddangosfa - *Tirnodau*, *Rhagolwg: Josef Koudelka*, a *Henry Clarence Whaite (1828 - 1912)* - gwelwyd ymateb gwahanol artistiaid i dir Cymru.

Un arddangosfa a gafodd lawer o sylw ac a darddodd ymhell y tu hwnt i ffiniau Cymru oedd *Eiconau Kalighat*: arddangosfa o gelfyddyd boblogaidd Indiaidd yn y bedwaredd ganrif ar bymtheg. Credir bod cenhadon o Gymru wedi dod â nifer sylweddol o baentiadau Kalighat, a dynnwyd gan arlunwyr stryd yng Nghalcutta, yn ôl i Gaerdydd. Mae'r casgliad ymhlith yr enghreifftiau gorau y gwyddom amdanynt o'r *genre* hwn ac fe ysgogodd yr arddangosfa raglen gyfoethog o ddigwyddiadau celfyddydol, gan gynnwys cerddoriaeth a dawnsio o India.

Syr Joshua Reynolds (1723-92) Charlotte Grenville a'i phlant

Derbyn Gwrthrychau a Gofalu am y Casgliadau
Prynwyd dau bortread ysblennydd gan Joshua Reynolds yn ystod y flwyddyn. Prynwyd *Charlotte Grenville a'i phlant*, sy'n dangos teulu Syr Watkin Williams-Wynn, noddwr mwyaf haelfrydig y celfyddydau yng Nghymru, am £1,410,913 gyda chymorth Cronfa Dreftadaeth y Loteri a Chronfa Genedlaethol y Casgliadau Celfyddyd. Yn ogystal, prynwyd *Watkin Williams-Wynn a Henrietta Somerset ei wraig gyntaf* c. 1769 gyda chymorth Cronfa Dreftadaeth y Loteri. Cafwyd cymorth y Gronfa Genedlaethol y Casgliadau Celfyddyd hefyd i ychwanegu set o lestri pwdin o borslen Abertawe, a blodau botanegol wedi'u paentio arni, at y casgliad o lestri Cymreig.

Gwnaed gwaith cadwraeth ar ddefnydd ar gyfer Castell Sain Ffagan ac adferwyd celfcyn gwych, Esmwythfainc Clive, c.1768, er cof am y cyn-Lywydd CRT Edwards.

Yn ystod y flwyddyn, ymadawodd y Ceidwad Celfyddyd, David Alston, i ymuno â'r fenter gyffrous newydd, The Lowry, yn Salford. Tra bu'n gweithio yn AOCC (1994 - 98), cydweithiai'n agos ag artistiaid cyfoes, ysbrydolodd raglen gyffrous o arddangosfeydd a digwyddiadau, gwelodd gynllun hir-ddisgwyliedig Oriol Celf yng Nghymru yn dwyn ffrwyth. Croesawn ei olynnydd, Oliver Fairclough, a oedd gynt yn Geidwad Cynorthwyol (Celfyddyd Gymwysedig).

Eiconau Kalighat

BIOAMRYWIAETH A BYWYDEG GYFUNDREFNOL

Daeth Celfyddyd a Bioamrywiaeth ynghyd mewn arddangosfa boblogaidd o'r enw *Anifeiliaid Anhygoel* a agorwyd gan Rolf Harris cyn y Nadolig 1998. Cyfunwyd celfyddyd a gwyddoniaeth i drafod, mewn dull oedd yn addas i'r teulu cyfan, yr hyn a ddywed gwyddoniaeth wrthym am anifeiliaid a'r ffyrdd y mae anifeiliaid wedi ysbrydoli artistiaid. Nod y tîm addysg a dehongli oedd hoelio sylw hyd yn oed y plant ieuengaf trwy gyfuno drama, gweithgareddau, gweithdai ac oriel ryngweithiol fawr. Yn wir, bu AOGC yn atseinio am bedwar mis i sŵn plant (ac oedolion) - 49,629 i gyd - a oedd wedi'u cyfareddu gan yr hyn a welsant.

Bioamrywiaeth yng Nghymru

Erbyn hyn, mae llawer o waith gwyddonol AOCC yn ymwneud â bioamrywiaeth - sef amrywiaeth organebau byw. Mae hi'n hanfodol bwysig deall bioamrywiaeth er mwyn gwarchod natur ac mae hefyd yn rhan o Agenda 21 - sy'n gweithio tuag at ddatblygu economi cynladwy. Roedd ein cyfraniadau at gynlluniau gweithredu lleol ym maes bioamrywiaeth (LBAPS) yn cynnwys arolygon o byllau a gwrychoedd yn ardal Caerdydd. Fel rhan o'r cynllun cenedlaethol, cynhaliwyd nifer o arolygon ar fisglod yr afon, mwsoglau a chen y cerrig, pryfetach a phlanhigion blodeuol.

Mae AOCC wrthi'n cydweithio ag asiantaethau eraill yn y maes hwn: cefnogwyd nifer o'r prosiectau uchod gan Gyngor Cefn Gwlad Cymru, Asiantaeth yr Amgylchedd a busnesau fel Hyder. Rydym yn parhau i astudio creaduriaid Môr Iwerddon ar y cyd â Phrifysgol Bangor, Coleg y Drindod Dulyn ac Aqua-Fact Galway trwy raglen INTERREG yr Undeb Ewropeaidd. Mae'r Amgueddfa'n dal yn aelod o Grŵp Bioamrywiaeth Cymru, Cyngor Addysg Amgylcheddol Cymru a grwpiau llywio Cynlluniau Gweithredu ar gyfer gwahanol rywogaethau.

Rhan hanfodol o waith AOCC ar fioamrywiaeth yw codi ymwybyddiaeth y cyhoedd. Mae'r amgueddfa'n ffocws ar gyfer hyrwyddo Agenda 21 yn genedlaethol ac yn rhanbarthol ac, eleni eto, cynhaliodd Rwydwaith Ysgolion a Chymunedau Agenda 21 (SCAN) a fydd yn dod â gwybodaeth amgylcheddol i bob ystafell ddosbarth yng Nghymru.

Bu gan amgylchedd Cymru ddylanwad aruthrol ar ei threftadaeth ddiwylliannol gan fod adnoddau naturiol fel glo, haearn a choed yn ganolog i

ddiwydiant Cymru. Ar y llaw arall, mae diwylliant y bobl yn dal i gael effaith sylweddol ar natur. Gyda'i harbenigedd mewn hanes cymdeithasol a diwydiantol, archeoleg a gwyddorau naturiol a daear, gall AOCC fod yn ffocws ar gyfer deall cynladwyedd yng Nghymru.

Mae ymchwil yn ffordd arall o gyfrannu at gasgliadau a sicrhau y gallwn ymateb i anghenion a thueddiadau'r oes.

Un cyhoeddiad pwysig oedd y 'Plant Crib', sef cymorth i adnabod y rhywogaethau Prydeinig sydd fwyaf anodd eu hadnabod. Cyhoeddwyd papurau ar rywogaethau newydd o blanhigion ffosiledig, molysgiaid a mwydod gwrychog ac fe gafodd yr adran bryfeteg nifer o ychwanegiadau at y casgliad o bryfetach Cymreig. Un cyfraniad pwysig iawn at hwn oedd Casgliad Pryfetach Prifysgol Bangor, a ddatblygwyd dros lawer o flynyddoedd gan Joan Morgan, ac sy'n cynnwys tua 50,000 o sbesimenau.

Bioamrywiaeth y tu hwnt i Gymru

Gall AOCC chwarae rhan flaenllaw mewn ymchwil a hyfforddiant rhyngwladol oherwydd bod ganddi gasgliadau o fri rhyngwladol a gasglwyd yn anterth yr ymerodraeth Brydeinig a rhai sy'n dangos y berthynas rhwng creaduriaid a phlanhigion Cymru â rhai o rannau eraill y byd.

Cafwyd datblygiad pwysig mewn perthynas â'r casgliadau hyn pan lansiwyd safwe rhyngweithiol y gellir ei ddefnyddio i chwilio o bell trwy gronfa ddata o ryw 100,000 o eitemau. Gall y cwsmer chwilio trwy ddefnyddio enw, ardal, enw'r casglwr neu statws. Yn achos molysgiaid, gall pobl mewn gwledydd sy'n datblygu geisio gwybodaeth am eitemau yng nghymyrodion pwysig Tomlin; gyda chreaduriaid asgwrn cefn, gallwn hyrwyddo'r defnyddiau arddangos sydd gennym i'w benthyca.

Oherwydd arbenigedd y staff a chryfder y casgliadau, cafwyd cyfleoedd i gymryd rhan mewn arolygon, contractau a gwaith ymchwil mewn meysydd fel cen coed yn Iwerddon; gwasanaeth ymgynghori ar blanhigion prin yn Lloegr; prosiectau ar folsygiaid a chreaduriaid di-asgwrn-cefn y môr yn Affrica a Môr India ac arolwg pwysig o safleoedd planhigion ffosiledig ledled Prydain ar gyfer y Cydbwyllgor Cadwraeth Natur.

Ymhlith y casgliadau oedd yn gosod Cymru mewn cyd-destun ehangach, roedd planhigion ffosiledig o feysydd glo yng Ngwlad Pwyl a Bwlgaria. Mae'r Amgueddfa wedi dechrau cymryd rhan yn y rhaglen

'Shoals of Capricorn' sy'n gyfraniad o bwys at fywydeg y môr yng Nghefnen Mascarene (Seychelles i Mauritius). Trefnir hyn gan y Gymdeithas Ddaearyddol Frenhinol a bydd AOCC yn cyfrannu arbenigedd ar folysgiaid, mwydod gwrychog a samplu gwely'r môr.

Cyflwynodd aelodau o'r staff bapurau mewn cynadleddau rhyngwladol ar folysgiaid (Washington, UDA), mwydod gwrychog (Curitiba, Brasil) a phlanhigion ffosiledig (Krakow, Gwlad Pwyl).

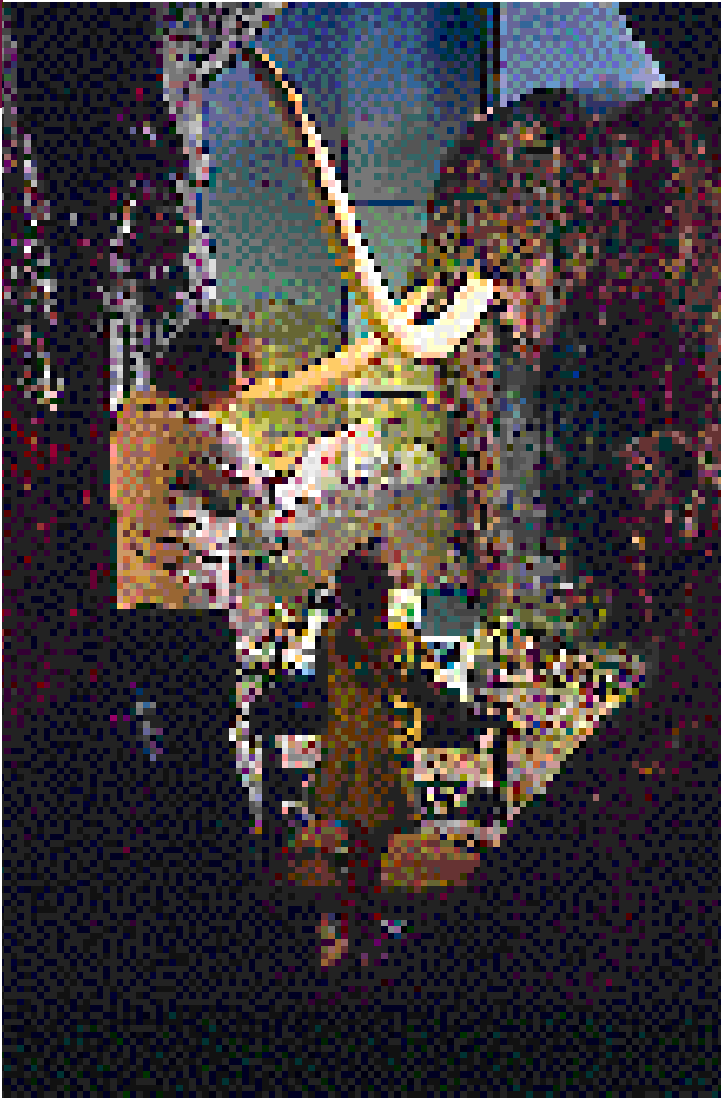
FFIISSSHHH gan Jess Stephens o'r arddangosfa *Anifeiliaid Anhygoel*

DAEAREG

Arddangos a Dehongli

Mae'r prosiectau y mae'r Adran Ddaeareg yn gweithio arnynt ar y cyd ag eraill a'r cyfle i gydweithio â llawer o unigolion a sefydliadau ar lefel genedlaethol a rhyngwladol yn arwydd o'i gyloch gwaith eang. Bu'r arddangosfa lwyddiannus *Deinosoriaid ar Droed* ar daith ym Mhrydain gan ddenu torfeydd mawr i amgueddfeydd yn Hull, Barnstaple, Bryste, Lerpwl ac Efrog.

Yn arddangosfa Esblygiad Cymru gwelwyd cast newydd o sgerbwd Mammoth Swydd Amwythig.

Arddangosfa Esblygiad Cymru

Cydweithio Rhyngwladol

Fel rhan o ymrwymiad yr Adran Ddaeareg i faterion amgylcheddol, cynhaliwyd symposiwm rhyngwladol pwysig yma o'r enw *A Future for Fossils*, a fu'n ystyried llawer o agweddau ar gadwraeth y ffosilau eu hunain a safleoedd ffosilau. Y partneriaid a fu'n cyd-drefnu'r symposiwm â ni oedd English Nature, Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Adran Gwyddorau Daear Prifysgol Caerdydd a'r Gymdeithas Balaeontolegol.

Bu'r gwaith ymchwil a'r gwaith maes yn amrywiol iawn hefyd. Bu'r Ceidwad yn darllen papurau cyweirnod mewn symposia rhyngwladol yn Lyon, Ffrainc ac Isfahan, Iran. Yn Iran hefyd bu'n gwneud gwaith maes fel rhan o gynllun palaeo-amrywiaeth pwysig ar draws hen gyfandir Gondwana. Yn ogystal, cynhaliwyd ymchwil ar fetamorffedd gradd isel yn yr Ariannin a Chile, a thrilobitau o China; ac fe gafwyd ymweliadau ymchwil eraill â lleoedd pell fel Kazakhstan a Sweden. Cafwyd grantiau oddi wrth Gymdeithas Frenhinol Llundain tuag at lawer o'r gwaith y tu allan i'r Deyrnas Unedig a thuag at yr Uwch Gymrodoriaeth Ymchwil a ddyfarnwyd i Dr Leonid Popov o St Petersburg a fu gyda ni am flwyddyn i wneud gwaith ar Braciopodau Paleosöig cynnar.

Cynlluniau yn y DU

Yn nes adref, un arall o uchafbwyntiau'r flwyddyn oedd cwblhau Rhan 3 o'r prosiect Minescan ym mwyngloddiau a chwareli Clwyd ar y cyd â Chyngor Cefn Gwlad Cymru. Yn ogystal, cwblhawyd adroddiadau ar hanes creigiau igneaidd Caledonaidd, creigiau Cyn-Gambriaidd a chreigiau Ordofigaidd Cymru, fel rhan o gynllun gan y Cydbwyllgor Cadwraeth Natur.

Hefyd, lluniodd yr Adran Ddaeareg gais gan AOCC, ar y cyd ag Ysgol Hanes ac Archeoleg Prifysgol Caerdydd, o dan Gynllun Cyfarpar Ymchwil ar y Cyd NERC, am arian i brynu microsgop electron sganio a chyfleusterau dadansoddi cemegol. Bu'r cais yn llwyddiannus ac felly mae'r offer diweddaraf ar gael yn awr i'r Amgueddfa i wneud gwaith ymchwil a chadwraeth.

MYNEDIAD

Cynhelir llawer o weithgareddau amlddisgyblaethol AOCC ar safle Parc Cathays. Eleni, cyflwynwyd system sy'n cyfateb i'r System Rheoli Casgliadau cyfrifiadurol yn y Llyfrgell. Erbyn 1999/2000, bydd terfynell wedi'i gosod yn y Brif Lyfrgell i'w defnyddio gan staff ac ymchwilwyr.

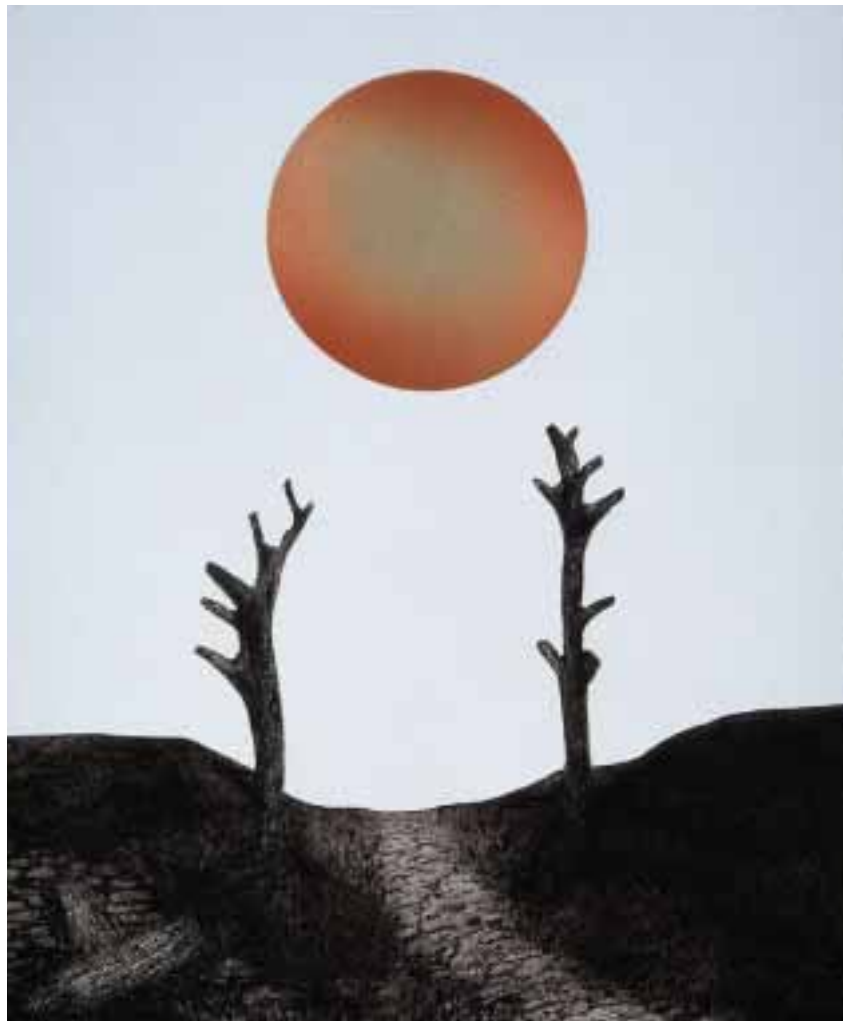
Ym mis Ebrill 1998, i gydredeg â dathliadau Canmlwyddiant Lewis Carroll yng Nghaerdydd, cynhaliwyd arddangosfa *Cil-lygadu Carroll* a pherfformiad drama *Interactive Alice* gan Gwmni Theatr Moving Being ac Anterliwt, grŵp theatr yr Amgueddfa. Roedd hwn yn brosiect llawn dychymyg a welwyd gan 1385 o bobl ac a roddai waith ysgrifennu a ffotograffiaeth Carroll yn ei gyddestun. Trwy ddilyn llwybr a gysylltai'r arddangosfa â'n holl arddangosiadau amlddisgyblaethol, cafodd ymwelwyr gyfle i werthfawrogi ehangder diddordebau Carroll, y polymath Fictoraidd.

Daeth nifer fawr o deuluoedd lleol yn ôl fwy nag unwaith i gymryd rhan mewn gweithdai a digwyddiadau yn ystod y gwyliau, o ffilmiau am anifeiliaid adeg yr arddangosfa *Anifeiliaid Anhygoel* i weithdai portreadu. Daeth rhagor o bobl nag erioed i

15

Darlun o *Nocturne in Wales*, un o'r llyfrau cain gan Shirley Jones o wasg Red Hen, Aberhonddu. a brynwyd gan y llyfrgell.

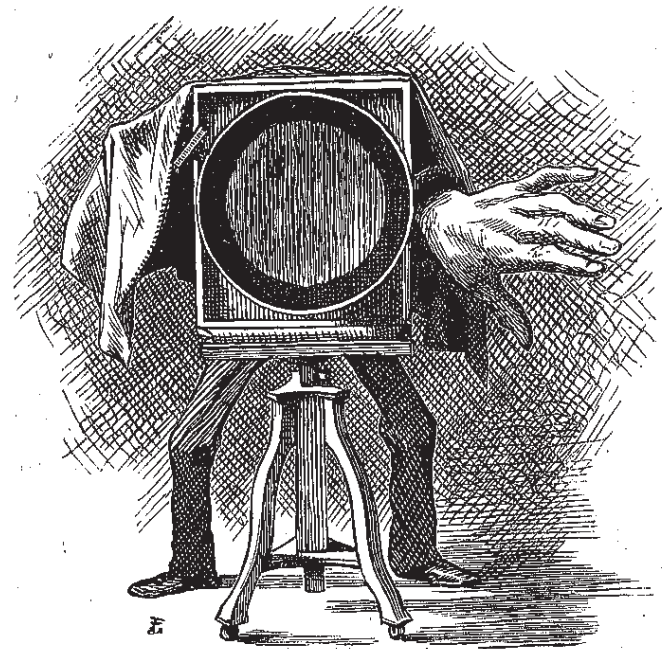

Ddathliad y Nadolig ym Mharc Cathays pan gafwyd bandiau dur, eitemau o opera ac ymweliad gan Siôn Corn.

Y nod wrth benodi Swyddogion Addysg parhaol, llawn amser ym meysydd Gwyddorau Daear a Hanes i fod yn aelodau o'r tîm addysg oedd datblygu themâu trawsgwricwlaidd ac, yn wir, mae hyn wedi helpu i sicrhau bod ymweliadau gan ysgolion yn ffynnu - cafwyd cyfanswm o 29,400 o ymwelwyr mewn partïon ysgolion.

Trafodwyd Gwyddorau Daear a Gwyddorau Biolegol mewn prosiect allanol yn ystod yr Wythnos Wyddoniaeth ym mis Mawrth 1999, pryd y bu curaduron yn teithio de Cymru gydag 'amgueddfa ar olwynion'. Aethant ag eitemau o'r casgliad a nifer o baneli, cwisiau a dulliau dehongli i ffatrioedd ac ysbytai.

Yn ystod y flwyddyn, lluniwyd Llawlyfr Ymwelwyr ar gyfer holl staff AOCC i'w helpu i groesawu ymwelwyr a rhagweld eu hanghenion ar bob lefel: bydd hyn yn cael blaenoriaeth yn y dyfodol.

Cil-bygadu Carol

Diddanu'n hymwelwyr yn ystod Gŵyl y Nadolig yn yr Amgueddfa ac Oriel Genedlaethol Caerdydd.

AMGUEDDFA WERIN CYMRU SAIN FFAGAN

Y flwyddyn hon oedd hanner canmlwyddiant Amgueddfa Werin Cymru ac fe gynhaliwyd rhaglen uchelgeisiol o ddiwyddiadau, arddangosfeydd a gweithgareddau. Canolbwynt y dathlu oedd y gwaith adfer ac ailarddangos a wnaed yng Nghastell Sain Ffagan. I ddechrau, gwnaed llawer o waith adfer ar adeiladwaith allanol y Castell ac yna dechreuwyd ar ran gyntaf y gwaith o ailwneud y tu mewn yn arddull troad y ganrif, y cyfnod pryd y gwnaed y defnydd mwyaf ar yr adeilad gan deulu Plymouth. Ailagorwyd y Castell yn swyddogol ar ddydd Gwener, 3 Gorffennaf gan Iarll Plymouth a roddodd yr adeilad i Amgueddfa Genedlaethol Cymru ym 1946 a'n galluogi i greu Amgueddfa awyr agored i Gymru.

Ar ddydd Sadwrn, 4 Gorffennaf y dathlwyd yr Hanner Canmlwyddiant. Codwyd tâl mynediad 1948 (swllt neu 5c!) ac fe ddenwyd 12,000 o ymwelwyr - roedd y Castell dan ei sang!

Yr Ardd Rosod

Yn ogystal ag adfer y Castell ei hun, gwnaed cryn dipyn o waith ar y Gerddi. Roedd y rhan gyntaf yn cynnwys adfer yr Ardd Rosod Edwardaidd i'w chyflwr gwreiddiol. Gwnaed gwaith ar y gamlas a'r delltwaith ac fe blannwyd y mathau o rosod a nodwyd ar y rhestrau plannu gwreiddiol. Cafwyd rhodd hael o £18,200 gan Gyfeillion Amgueddfeydd ac Oriellau Cenedlaethol Cymru i adnewyddu gathiau'r Ardd Rosod ac fe gafwyd cymorth y cynllun 'Noddi Rhosyn' a gychwynwyd gan Ymddiriedolaeth Gerddi Hanesyddol Cymru i brynu llawer o'r rhosod.

Dechreuwyd o ddifrif ar y gwaith o ailadeiladu Eglwys Llandeilo Tal-y-bont, sef cynllun adeiladu mwyaf yr Amgueddfa Werin dros y tair blynedd

nesaf. Rhoddwyd hwb ariannol i'r prosiect gan rodd o £5,000 gan Ymddiriedolaeth Elusennol GC Gibson.

Ym mis Tachwedd, cyrhaeddodd yr adeilad diwedd-araf i'r Amgueddfa. Math B2 o adeilad 'pre-fab' oedd hwn ac fe'i cyfrannwyd gan Gyngor Sir Caerdydd. Yng Ngabalfa, Caerdydd y codwyd ef yn wreiddiol ym 1948, ac fe'i defnyddiwyd hyd 1997.

Digwyddiadau

Slogan marchnata'r flwyddyn oedd 'parti am flwyddyn gron' ac fe ddenwyd 372,000 o ymwelwyr i'r Amgueddfa yn y flwyddyn galendr gan ddiwyddiadau a gweithgareddau arbennig. Yn yr Ŵyl Fai, ail-grëwyd Brwydr Sain Ffagan (350 o flynyddoedd yn ddiweddarach). Cyrhaeddodd yr ŵyl dridiau ei huchafbwynt mewn modd trawiadol iawn yng nghwmni 2,000 o aelodau Cymdeithas y

Holl firi'r ffair yn yr Ŵyl Fai

Cwlwm Cêl. Croesawyd 30,000 o ymwelwyr ac fe godwyd £75,000 mewn tâl mynediad ac incwm o'r siop yn y flwyddyn orau erioed o ran gwerthiant yn yr Amgueddfa Werin.

Wrth i arferion gwaith a diwylliant newid ledled Cymru, mae'r Amgueddfa Werin yn talu mwy o sylw i ddehongli hanes diwydiannol diweddar Cymru a ffordd o fyw sy'n prysur ddiplannu. Ymhlith y siaradwyr yng Ngŵyl y Glowyr, a noddwyd gan Lofa'r Tŵr, roedd Paul Robeson Jr, Ann Clwyd AS, Tyrone O'Sullivan a'r Athro Hywel Francis. Roedd y neuadd dan ei sang ar gyfer cyngerdd

Canmlwyddiant Paul Robeson gyda'r nos a gynhaliwyd i ddathlu perthynas y canwr â glowyr Cymru.

Bu digwyddiadau i blant a phobl ifanc yn boblog-aidd iawn. Ar ddydd Sadwrn glawog ym mis Gorffennaf ymunodd dros 2,600 o ymwelwyr a'u heirth gwlybion â *Phicnic y Tedi Bêrs*; mentrodd 1,600 trwy lifogydd hanesyddol noson Calan Gaeaf; ac mae'n debyg mai Diwrnod yr Urdd - gyda 4,139 o blant - oedd y trip ysgol mwyaf erioed a drefnwyd i amgueddfa ym Mhrydain. Yn ystod y flwyddyn, roedd 23.4% o'r holl ymwelwyr a ddaeth i'r Amgueddfa Werin yn perthyn i grwpiau addysgol.

Bu Eisteddfod gyntaf Sain Ffagan yn llwyddiant mawr gyda chynnyrch o safon uchel iawn yn y cystadlaethau llenyddol. Cynhaliwyd Cynhadledd Flynyddol Astudiaethau Gwerin yn Sain Ffagan hefyd.

Cafwyd rhaglen o ddehongli a pherfformio drama a ddaeth â bywyd newydd i'r safle. Bu aelodau Anterliwt, cwmni theatr yr Amgueddfa'n perfformio

rhaglenni undyn mewn rhai o'r adeiladau ac yn cyfrannu at y Ffair Nadolig gyda pherfformiad o *Cwmndonkin with Dylan*. Y Ffair oedd yn cau pen y mwdwl ar flwyddyn galendr eithriadol o lwyddianus ac fe ddaeth 4,000 o ymwelwyr i'r sesiwn brynhawn ar y dydd Sadwrn.

Ymchwil

Yn ystod blwyddyn y dathlu, cyfeiriwyd llawer o adnoddau'r Amgueddfa Werin at weithgareddau a digwyddiadau cyhoeddus. Adfer y Castell a'r Ardd aeth â phryd yr ymchwilwyr a'r cadwraethwyr. Y nod wrth ad-drefnu'r staff ar ddiwedd blwyddyn yr adroddiad hwn oedd gosod y sylfeini ar gyfer gwaith ymchwil mwy amlwg, a bydd hynny'n dwyn ffrwyth yn ystod y flwyddyn sydd i ddod. Eleni, fe ymddeolodd Dr Elfyn Scourfield, Ceidwad Hanes Cymdeithasol a Diwylliannol; diolch iddo am bron i bymtheng mlynedd ar hugain o ysgolheictod a brwdfrydedd.

Y Castell a'r Ardd wedi'r gwaith adfer

Ail-greu Brwydr Sain Ffagan

DIWYDIANT

Caewyd Amgueddfa Diwydiant a Môr Cymru (ADMC) ym Mae Caerdydd ddiwedd Mai 1998. Cynlluniwyd yr amgueddfa yn y 1970au fel datblygiad pedwar cam ond ni wireddwyd y cynlluniau hynny. Roedd gan yr amgueddfa ddiwydiannol

lawer o gefnogwyr, a bu tristwch mawr o'i cholli.

Serch hynny, fe roddodd gyfle i ni gynllunio i agor Amgueddfa newydd ag ynddi ddigon o le a chyfleusterau i adrodd hanes Diwydiant Cymru yn effeithiol. Ym mis Mehefin, ar ôl cael arian

cychwynnol, dechreuwyd ymgynghori â'r cyhoedd ar *Cymru - y genedl ddiwydiannol gyntaf*, er mwyn asesu'r farn ar leoliad yr amgueddfa newydd yn y lle cyntaf. Cafodd Abertawe gefnogaeth gref, a dyna'r lle a ddewiswyd yn y pen draw. Gwahoddwyd pobl i ymateb i'n polisiâu ar gasglu a dehongli ym maes diwydiant. Cafwyd ymatebion gan drigain o unigolion a sefydliadau a bu eu cyfraniad yn hynod o werthfawr.

Mae ein strategaeth ar gyfer Cymru gyfan yn cynnwys amgueddfa ganolog yn Abertawe a fydd yn cyfeirio at amgueddfeydd unigol ledled Cymru. Bwriadwn wella'r amgueddfeydd hynny a chryfhau'r dehongliad o ddiwydiant a geir yn Amgueddfa Werin Cymru ac AOGC.

Yn ogystal, roedd yr arian a gawsom trwy werthu'r tir yn golygu y gallem brynu'r Ganolfan Gasgliadau wych yn Nantgarw, ac fe symudwyd holl gasgliadau'r Amgueddfa a oedd yn ymwneud â diwydiant a'r môr yno. Symudwyd dros 2,000 o arteffactau mawr yno ac fe gaiff y cyhoedd eu gweld trwy drefniant. Mae rhannau eraill o'r casgliad yn dal yn Oriol Doc Caerdydd, 126 Stryd Bute, a oedd yn agored i'r cyhoedd yn ystod y flwyddyn.

Ymdeolodd rhai o'r staff a fu'n gweithio yn ADMC yn ystod y flwyddyn, ac yn eu plith y Ceidwad, Dr Stuart Owen-Jones, a fu gyda'r Amgueddfa er 1976. Rydym wrth ein bodd ei fod wedi derbyn Cymrodoriaeth yr Amgueddfa fel y gallwn gadw cysylltiad â chydweithiwr gwerthfawr iawn.

Gwnaed cynlluniau i gryfhau'r Adran Ddiwydiant gyda churaduron ar gyfer glo, archeoleg ddiwydiannol a diwydiant cyfoes. Parhaodd AOCC i ddatblygu partneriaeth â Phwll Mawr er mwyn sicrhau dyfodol yr amgueddfa honno a chydweithio ar ddehongliad cymdeithasol a diwydiannol newydd o'r diwydiant glo.

Aeth y rhaglen gyhoeddi a phrynu yn ei blaen. Prynwyd tri phortread o longau, y llongau ager *Rebecca* a *Snowdonian*, a'r frigantîn *Clara Novello*, a dau fodel o longau - *Cambria* a *Melrose Abbey*. Cafodd yr Amgueddfa archif helaeth a diddorol o daflenni a deunyddiau cyhoeddusrwydd gan Ddwr Prydain.

Y tu mewn i'r Ganolfan Gasgliadau newydd yn Nantgarw

AMGUEDDFA DIWYDIANT GWLÂN CYMRU DRE-FACH FELINDRE

Bum mlynedd ar hugain yn ôl, daeth Ffatri'r Cambrian, Dre-fach Felindre, melin fwyaf Dyffryn Teifi, i ddwylo AOCC. Cymerwyd y safle ar brydles i ddechrau ac yna fe'i prynwyd ym 1984 am £50,000 a rhoi arni'r enw Amgueddfa Diwydiant Gwlân Cymru.

Eleni eto, bu gan yr Amgueddfa berthynas gIos â'r ardal o'i chwmpas ac, ym 1998/99, roedd ei rhaglen yn cynnwys *Meini Melin*, sef arddangosfa o waith myfyrwyr Coleg Technoleg a Chelfyddyd Sir Gaerfyrddin, y'i seiliwyd ar beiriannau Amgueddfa'r Diwydiant Gwlân; ac arddangosfa o frodwaith, tecstilau a gwehyddu gan Urdd Gwneuthurwyr Cymru; ymhlith yr arddangosfeydd eraill roedd *Mwy na Du a Gwyn*, dathliad o ddefaid Jacob; ac *Anifeiliaid Anhygoel*.

Yn ogystal, bu 1998 yn garreg filltir i ADGC - cydnabuwyd bod yr amgueddfa'n safle o arwyddocâd cenedlaethol ac yn rhan hanfodol o Strategaeth Ddiwydiannol Cymru. Sefydlwyd Tîm Prosiect ADGC i gydweithio ag ymgynghorwyr ar gynllun datblygu i uwchraddio pob elfen o waith y safle.

Bwriadwn: - Creu amgueddfa genedlaethol o safon uchel - un fywiog, llawn gwybodaeth, addysgol a deinamig, lle byddwn yn gofalu am gasgliadau sy'n berthnasol i'r diwydiant gwlân, yn eu rheoli ac yn eu harddangos mewn ffordd fodern ac effeithiol. Yn y cyd-destun hwn, mae casgliadau'n cynnwys adeiladau, pobl, a'u sgiliau ym maes dylunio a chynhyrchu celfyddyd a chrefftau, yn ogystal ag arteffactau.

- Dehongli hanes cyflawn diwydiant gwlân Cymru, gan warchod a hyrwyddo prosesau cynhyrchu gwlân, ac adlewyrchu sgiliau'r gorffennol a'r arferion gorau ar gyfer y dyfodol.

- Sicrhau bod y casgliad a'r safle yn agored i gynifer o bobl ag y bo modd, gan sicrhau a hyrwyddo cyfleoedd i ragor o bobl o feysydd ehangach i ymweld ag ADGC ac i ddefnyddio'i hasedau ar gyfer mwynhad, dysgu gydol oes ac ysgolheictod.

Mae'r syniad o 'driongl aur' Cymru - llechi yn y Gogledd, glo a dur yn y De a gwlân yn y Gorllewin yn un atyniadol iawn. Erbyn diwedd y flwyddyn roedd strategaeth wedi'i llunio i aildehongli'r safle ac i godi arian ar gyfer y cynlluniau datblygu, gan gynnwys cais i Gronfa Dreftadaeth y Loteri. Nodwyd y bydd 'angen dyfalbarhad a lwc dda' ar y prosiect ond, gyda chefnogaeth AOCC, fe gawn ddigonedd o'r ddau - bydd stori bwysig y safle eithriadol hwn yn parhau i ysbrydoli pobl.

AMGUEDDFA LECHI CYMRU LLANBERIS

Bu hon yn flwyddyn ffrwythlon yn hanes Amgueddfa Lechi Cymru a sefydlwyd chwe blynedd ar hugain yn ôl. Ar 17 Gorffennaf 1998, cafodd y rhan gyntaf o'r datblygiad a ariannwyd gan grant o

sy'n cyflwyno gwahanol themâu - o waith dramatig y chwarelwyr i'w bywydau caled a pheryglus. (Erbyn hyn mae'r ffilm *Dwyn y Mynydd* wedi cyrraedd y rhestr fer ar gyfer Gwobr Gulbenkian 1998/9 am gamp arbennig gan amgueddfa.)

Bu gostyngiad yn nifer yr ymwelwyr yn ystod y gwaith adeiladu a chynnydd graddol wedi hynny ond mae llawer o waith i'w wneud o hyd i dynnu sylw at y safle unigryw hwn. Un ffaith galonogol oedd bod Fforwm Padarn, o dan arweiniad yr Amgueddfa Lechi, wedi sicrhau pecyn o hanner miliwn o bunnau, gan gynnwys arian o'r Gronfa Datblygu Rhanbarthol Ewropeaidd (ERDF) ar gyfer Llanberis, a rydd cyfle i farchnata Llanberis fel cyrchfan, yn ychwanegol at y gwaith hyrwyddo a wneir eisoes gan yr Amgueddfa.

Mae Amgueddfa Lechi Cymru wedi parhau i gynnal digwyddiadau ac arddangosfeydd, gan gynnwys *Cerfluniau Llechi* gan Kyffin Williams a seiliwyd ar bethau sydd wedi ysbrydoli'r arlunydd mawr hwn. Seiliwyd prosiect drama *Helpu Hannah* ar fywyd cartref yn Nhŷ'r Prif Beiriannydd, sydd wedi'i adfer i edrych fel y gwnâi ym 1911. Cymerodd 320 o blant ran yn y prosiect a oedd yn rhan o raglen addysgol lewyrchus y llwyddwyd i'w threfnu ar ôl penodi Swyddog Addysg amser llawn.

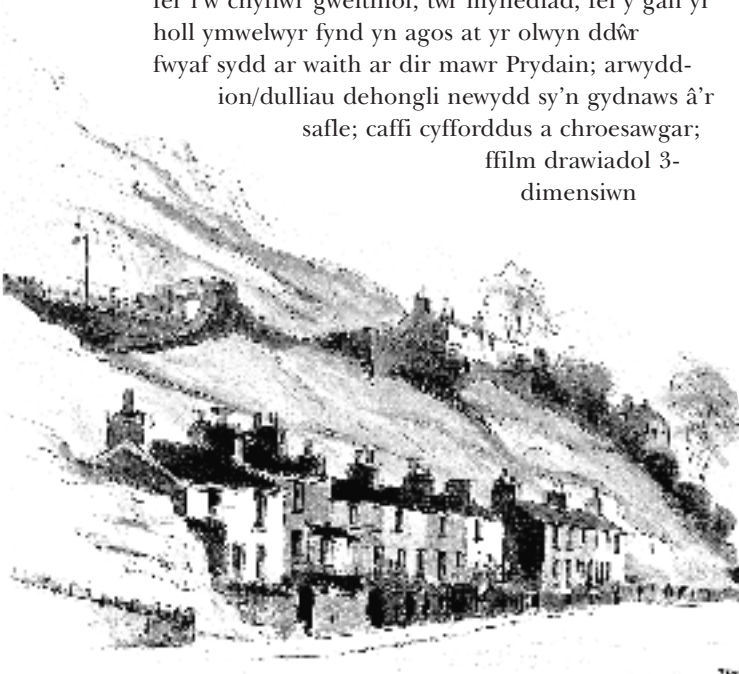
Y prif brosiect cadwraeth eleni oedd ailgodi, gyda chymorth cydweithwyr o'r Amgueddfa Werin, res o dai chwarelwyr a adeiladwyd yn wreiddiol yng nghanol y bedwaredd ganrif ar bymtheg yn Nhanygrisiau, Blaenau Ffestiniog, Maent yn cael eu hadfer i adlewyrchu cyfnodau allweddol yn hanes y diwydiant llechi a'u hagog nhw ym 1999 fydd y cam nesaf yn y datblygiad a ariennir gan Gronfa Dreftadaeth y Loteri.

£2.1 miliwn o Gronfa Dreftadaeth y Loteri ei hagog gan yr Arglwydd Cledwyn o Benrhos.

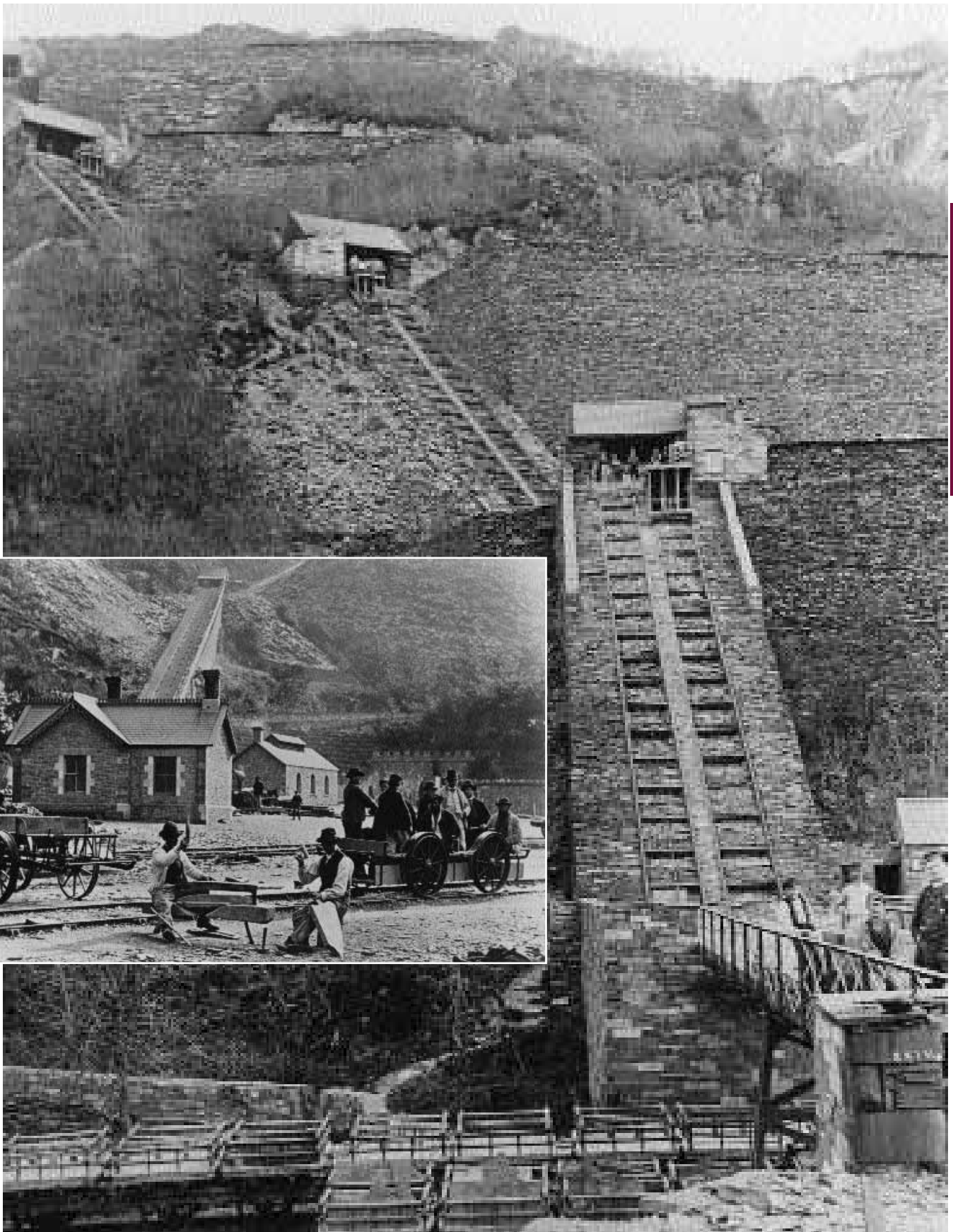
Bu'n rhaid wrth ofal pan aed ati i gynllunio'r newidiadau i'r safle rhestredig - roedd yn bwysig cadw awyrgylch gweithdai chwarel lechi go iawn wrth fynd ati i gyfoethogi'r dulliau dehongli a'i gwneud yn haws mynd a dod ym mhrif safle'r Amgueddfa Genedlaethol yn y Gogledd.

Ar 17 Gorffennaf agorwyd:

incléin Fictoraidd i gario llechi (y V2) ar ôl ei hadfer i'w chyflwr gweithiol; tŵr mynediad, fel y gall yr holl ymwelwyr fynd yn agos at yr olwyn ddŵr fwyaf sydd ar waith ar dir mawr Prydain; arwyddion/dulliau dehongli newydd sy'n gydnaws â'r safle; caffï cyfforddus a chroesawgar; ffilm drawiadol 3-dimensiwn

AMGUEDDFA'R LLENG RUFEGINIG

Gwneir llawer o waith addysgol yn yr Amgueddfa hon; plant ysgol oedd 48% o ymwelwyr 1998/99. Uchafbwynt y flwyddyn, felly, oedd agor man darganfod rhyngweithiol lle gall plant ddysgu am fywyd mewn anheddiad sifil yn oes y Rhufeiniaid.

Ychwanegwyd gwaith metel, gwydr ac asgrwn at gasgliadau'r Amgueddfa o'r gwaith cloddio a wnaed rhwng 1965 a 1976 yng nghanolfan y lleng ym Mrynbuga (Burrium) - canolfan a ragflaenai Gaerllion. Mae gan Amgueddfa'r Llang Rufeinig hefyd flwch newydd ar gyfer arddangosfeydd dros dro. Mae'n trafod agweddau ar dechnoleg y Rhufeiniad ar sail deunydd a ddaw o'r casgliadau wrth gefn.

Yn y flwyddyn 2000, bydd Amgueddfa'r Llang Rufeinig, a sefydlwyd yn Oes Fictoria, yn 150 oed. Treuliyd peth o'r flwyddyn hon yn cynllunio'r dathlu. Bwriedir sicrhau elfen barhaol i'r dathliadau trwy ddefnyddio adeilad sy'n segur ar hyn o bryd ar gyfer cyfleusterau addysgol a chreu gardd Rufeinig.

AMGUEDDFA RUFEGINIG SEGONTIUM

Seilir y Stiwdio ar yr hyn a wyddom am anheddiad sifil Caer-went (Venta Silurium) gerllaw. Gyda chymorth hwylusydd, gall plant ddefnyddio melin law a gweld modelau o fwyd y cyfnod, trafod pwyntil a chwarae gemau Rhufeinig, defnyddio craffell ac ymweld â thŷ bach cymunedol.

Dewiswyd rhaglen dda o ddigwyddiadau i drafod agweddau ar fywydau'r Rhufeiniaid o wehyddu a lliwio defnydd i berlyisiau iachusol a glendid.

Yn ystod y flwyddyn, cafwyd cydweithio â Chyngor Gwynedd a Cadw ar nifer o brosiectau ac fe arweiniodd hyn at gynnydd o 11% yn nifer yr ymwelwyr dros y flwyddyn. Datblygwyd strategaeth farchnata newydd ac fe gynhyrchwyd 45,000 o daflenni am y safle i'w dosbarthu i Ganolfannau Croeso a gwestai. Mae model o filwr Rhufeinig yn gwarchod Canolfan Groeso Caernarfon erbyn hyn gan dynnu sylw at Segontium. Ym mis Mai 1998 cynhaliwyd diwrnod cyflwyno ar ôl dosbarthu tocynnau am ddim i'r holl westai lleol.

Cafwyd sesiynau adrodd straeon (Breuddwyd Macsen Wledig), paentio wynebaw, teithiau tywys o gwmpas y safle a sesiynau 'darganfod' archeolegol ar y safle. Cynhaliwyd cwrs HMS i athrawon yno yn yr Hydref.

Mae trafodaethau'n parhau gyda phartneriaid i godi proffil y safle ac i drafod y cyfleoedd a gynigir gan Segontium. Erbyn diwedd y flwyddyn roedd cynllun addysgol wedi'i gyflwyno ac fe ellir trefnu i grwpiau ysgolion gael cymorth hwylusydd, am dâl bychan y pen, i egluro'r safle iddynt.

Uchafbwynt y flwyddyn oedd *Milwyr Troed a Masnachwyr*, digwyddiad yn ystod gwyliau'r haf pryd y bu Canwriad o ail Leng Augustus yn arwain ymwelwyr trwy sesiwn o ymarfer corff. Recriwtiwyd Llang Iau gan yr Amgueddfa yn ystod gweithdai a gynhaliwyd yr wythnos flaenorol.

ORIEL TŶ TURNER PENARTH

Ivor Davies *Y Llyfr Gwyn*

Diben yr oriel hon yw cynnal arddangosfeydd o gelfyddyd amrywiol ac yn ystod y flwyddyn gwelwyd yma waith nifer o arlunwyr o Gymru. Dechreuwyd gydag *En Plein Air*, taith 2,000 o filltiroedd o gwmpas Cymru gan un o'n harlunwyr ifanc mwyaf cyffrous, Catrin Webster, ac yna mwynhawyd *Sutherland yng Nghymru* - gyda lluniau o gasgliadau AOGC.

Y Mabinogi a ysbrydolodd Ivor Davies i greu *Y Llyfr Gwyn* ac, yn yr hydref 1998, croesawyd arddangosfa flynyddol Cymdeithas Gelfyddydau De Cymru yn ôl i'r Oriol. Un eithriad i'r thema hon oedd arddangosfa o ffotograffiaeth ddogfennol drawiadol *Josef Koudelka: gwaith cynnar*, a oedd yn cynnwys ei gyfres adnabyddus ar y Sofietaid yn goresgyn Prâg. Roedd hon yn cydreddeg â'r arddangosfa o waith Koudelka a oedd yn rhan o dymor agoriadol Oriol Celf yng Nghymru.

"Shoreword" Brendan Burns

PRIF DDANGOSYDDION PERFFORMIAD - FFIGURAU

FFIGURAU YMWELWYR AM Y CYFNOD 1 Ebrill 1998 - 31 Mawrth 1999

	Y Flwyddyn Bresennol 1998/99	Y Flwyddyn Flaenorol 1997/98
Amgueddfa ac Oriol Genedlaethol	208,063	218,510
Amgueddfa Werin Cymru	363,727	341,819
Amgueddfa Diwydiant a Môr (<i>hyd fis Mehefin 1998</i>)	14,876	57,609
126 Stryd Bute	4,058	
Amgueddfa'r Lleng Rufeinig	52,903	52,377
Amgueddfa Diwydiant Gwlân Cymru	14,455	18,272
Oriel Tŷ Turner	8,292	5,629
SAFLEOEDD A RENNIR Â CADW		
Amgueddfa Lechi Cymru Llanberis	42,722	36,836
Amgueddfa Rufeinig Segontium	8,716	7,738
CYFANSWM	717,812	738,790

Gwelir isod fanylion am berfformiad yr Amgueddfa o'i gymharu â'r targedau a osodwyd ar ei chyfer gan yr Ysgrifennydd Gwladol tros Gymru o ran Prif Ddangosyddion Perfformiad.

	Gwirioneddol 1998-99	Targed 1998-99	Gwirioneddol 1997-98
1 Nifer o ymwelwyr (000oedd)	718	770	739
2 Niferoedd (mewn 000oedd) o sbesimenau a gofnodwyd, a storiwyd, ac y gwnaethpwyd gwaith curadurol a gwaith cadwraeth arnynt i'r safonau isaf a osodwyd, neu uwch	61	160	184
3 Y ganran (%) o'r amser y mae'r Oriolau ar agor	84%	84%	83%

Syrthiodd niferoedd yr ymwelwyr ychydig yn is na'r targed uchelgeisiol a osodwyd; rhaid gosod hyn yng nghyd-destun gostyngiad cyffredinol yn nifer y bobl a ymwelodd ag atyniadau Cymru ym 1998/9. Roedd y nifer o sbesimenau a gofnodwyd, ac y gwnaed gwaith curadurol a gwaith cadwraeth arnynt i safon sy'n briodol i amgueddfa genedlaethol, yn achosi mwy o bryder. Roedd y ffigur a gyrhaeddwyd yn sylweddol is na'r targed. Bydd gofyn buddsoddi'n helaeth mewn systemau dogfennu electronig ac o ran storffeydd er mwyn codi'r ffigur hwn.

Hwyluso gwaith yr amgueddfa

Mae nawdd o ffynonellau preifat yn hanfodol bwysig i lwyddiant Amgueddfeydd ac Oriolau Cenedlaethol Cymru. Golyga cefnogaeth o'r fath bod modd i ni ehangu ar ein casgliadau, gan ddangos rhagor o'r trysorau hyn i ragor o bobl. Cydnabyddwn yn ddiolchgar y tu mewn i glawr yr adroddiad hwn haelioni'r nifer helaeth o ymddiriedolaethau, unigolion a chwmnïau sydd yn cynorthwyo i'n galluogi ni i gyflawni gwaith o'r fath.

Os oes gennych ddiddordeb mewn meithrin perthynas agosach gydag AOCC, dyma rai o'r amryw ffyrdd y medrwyh gynnig cymorth.

Cyfeillion a Deiliaid Tocynnau Tymor £12- £32.50

Mae miloedd o bobl yn cefnogi'r amgueddfa trwy ddod yn Gyfaill iddi neu trwy brynu Tocyn Tymor. Yn ogystal â chael mynediad am ddim i'n hamgueddfeydd, y cyfle i gymryd rhan mewn digwyddiadau cyffrous a llawer o fanteision eraill, byddwch yn rhoi cymorth ariannol anhepgor i ni.

Cymwynaswyr £100

Bydd Cymwynaswyr yn cael dangosiadau preifat o'n harddangosfeydd, yn clywed darlithoedd gan ddarlithwyr gwadd ac yn derbyn llawer o fanteision eraill gan gynnwys digwyddiad blynyddol arbennig gyda'r Cyfarwyddwr.

Noddwyr £250

Mae'r cynllun Noddwyr yn cynnig perthynas agosach â'r Amgueddfa, ynghyd â manteision i'ch gwesteion a'ch teulu. Caiff Noddwyr eu tywys 'y tu ôl i'r llenni' i weld sut y mae'r amgueddfa yn gweithio, cânt y cynnig cyntaf wrth archebu tocynnau ar gyfer digwyddiadau, a gwahoddiadau i ddigwyddiad blynyddol arbennig y Noddwyr gyda'n Llywydd. Cydnabyddir ein Noddwyr hefyd ar Fur Rhoddwyr Amgueddfa ac Oriol Genedlaethol Caerdydd.

Cymwynaswyr a Noddwyr Oes £1,000 - £2,500

Cewch fod yn aelod am oes o'r cynlluniau hyn trwy roi rhodd unigol o £1,000 neu fwy.

Cymynroddion

Bu'r Amgueddfa Genedlaethol yn ffodus iawn i dderbyn nifer o gymynroddion dros y blynyddoedd, a chafodd y rhain ddylanwad mawr ar ein gwaith. Yn eu plith yr oedd gwrthrychau gwerthfawr i'w hychwanegu at ein casgliadau a rhoddion o arian dros £500,000. Yn wir dim ond trwy gyfrwng

cymynroddion unigol y bu modd i ni brynu rhai o'r gwrthrychau pwysicaf a wnaethom dros y blynyddoedd diwethaf. Os ydych yn ystyried crybwyll Amgueddfeydd ac Oriolau Cenedlaethol Cymru yn eich ewyllys yna cofiwch roi gwybod i ni fel bod modd i ni drefnu cydnabyddiaeth briodol.

Nawdd gan gwmnïau

Aelodaeth Gorfforaethol £1,250 - £1,750

Mae amrywiaeth o fathau o aelodaeth gorfforaethol ar gael sy'n caniatáu i gwmnïau ddefnyddio, am bris gostyngol, gyfleusterau ardderchog unrhyw un o'n safleoedd i groesawu cwsmeriaid neu staff.

Nawdd £5,000 - £250,000

Mae Amgueddfeydd ac Oriolau Cenedlaethol Cymru wedi meithrin nifer o gysylltiadau agos gyda chwmnïau yng Nghymru a thu hwnt. A ninnau'n un o'r sefydliadau diwylliannol a threfnadaeth mwyaf yn y wlad mae ein rhaglen eang o arddangosfeydd a digwyddiadau yn cynnig llawer i gyfle i greu cysylltiadau partneriaeth - felly hefyd y projectau cyfalaf newydd a chyffrous y byddwn yn ymgymryd â nhw.

Am ragor o wybodaeth am y cynlluniau hyn cysylltwch â Richard Tynen neu unrhyw aelod o'r Adran Ddatblygu ar 01222 573483.

Y Cyfeillion yn cyflwyno siec o flaen y gatiâu newydd yn Sain Ffagan. Rhoddodd Cyfeillion Amgueddfa ac Oriol Genedlaethol Caerdydd dros £27,250 ym 1998/99.

LLYS Y LLYWODRAETHWYR (*ar 31 Mawrth 1999*)**LLYWYDD**

M.C.T. Prichard, C.B.E., D.L., B.A.

IS-LYWYDD

Alun Thomas, B.A., F.C.A.

TRYSORYDD

G. Wyn Howells A.C.I.B.

AELODAU O'R CYNGOR NAD YDYNT YN AELODAU'R**LLYS FEL ARALL**

Syr R. Hanbury-Tenison, K.C.V.O., Y.H., K.St.J., F.R.S.A.

B.K. Thomas, C.B.E.

Mrs A. Carey-Evans

W.B. Cleaver

PENODWYD GAN ARGLWYDD LYWYDD Y CYFRIN**GYNGOR AC YSGRIFENNYDD GWLADOL CYMRU**

M.J.M. Clarke, M.A., D.L.

R.G. Thomas, OBE LLB CIMgt

Mrs Eirlys Pritchard Jones

Dr Susan J. Davies

Mr Adrian Ellis (hyd Ionawr 1999)

Dr Nancy M. Edwards

LLYFRGELL GENEDLAETHOL CYMRU

T.A. Owen, M.A. (OXON), M.A. (CYMRU), F.R.S.A.

PRIFYSGOL CYMRU

Roderic Bowen, Q.C., M.A., LL.D.

Cynghorydd H.M. Morgan, M.B.E.

CYD-BWYLLGOR ADDYSG CYMRU

Cynghorydd D. Parry Jones

AELODAU SENEDDOL CYMRU

A.E. Michael, B.A., Y.H.

Barry Jones, B.Sc.

P.P. Murphy, M.A.

R. Morgan, M.A.

Dafydd Wigley

W. Griffiths

PENODWYD GAN Y LLYS

T.G. Jones, B.A.

J.A. Davies, B.Sc., M.A., Ph.D.

D.C. Jones-Davies, O.B.E., Y.H., M.Phil., F.R.S.A.

Syr D.C. Mansel-Lewis, K.C.V.O., Y.H., B.A., K.St.J.,

F.R.S.A.

Capt. Gwyn D. Pari-Huws

H. Jones

D. Bowen Lewis

CYNRYCHIOLWYR Y CYNGHORAU SIR

Caerdydd:

Cynghorydd A. Earle

Sir Gaerfyrddin:

Cynghorydd S.M. Richards

Ceredigion:

Cynghorydd J.G. Jenkins

Sir Ddinbych:

Cynghorydd R.W. Hughes

Gwynedd:

Cynghorydd P.G. Larsen

Merthyr Tudful:

Cynghorydd T.G. Davies

Cynghorydd C. Jones

Castell Nedd:

Cynghorydd P.M. Thomas

Casnewydd:

Cynghorydd Mrs R. Butler

Abertawe:

Cynghorydd D. Phillips

Torfaen:

Dr. C. Grace

Bro Morgannwg:

Cynghorydd D.A. Eastwood

Wrecsam:

Cynghorydd S. Matthew

SEFYDLIADAU YNG NGHVMRU

Cymdeithas Hynafiaethau Cymru: K. Mascetti

Cyngor yr Eisteddfod Genedlaethol Frenhinol:

G.E. Humphreys

Cymdeithas Amgueddfa Genedlaethol Cymru:

Dr H. Cairns (hyd

Tachwedd 1998)

Y Cyngor Amgueddfeydd yng Nghymru:

J. Pembroke

Ms. A. Wellington

CULI Cymru:

D.K. Jones, B.Sc.

Cyngor Cymreig y CDP:

M.A. McLaggen

Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol:

Syr Richard Lloyd

Cyngor Celfyddydau Cymru:

Jones, K.C.B.

J.P. French

Bwrdd Croeso Cymru:

Ymddiriedolaethau Bywyd Gwylt Cymru Cyf:

Mrs J. Raum,

B.Sc., M.I.Biol.,

C.Biol.

Cyngor Cefn Gwlad Cymru:

P. Loveluck

Cyngor Archeoleg Prydain:

F.L. Llewelyn

Ffederasiwn Amgueddfeydd ac Oriolau yng Nghymru:

C.J. Delaney, B.Sc.

Y CYNGOR (*ar 31 Mawrth 1999*)**LLYWYDD**

M.C.T. Prichard, C.B.E., D.L., B.A.

IS-LYWYDD

Alun Thomas, B.A., F.C.A.

TRYSORYDD

G. Wyn Howells, A.C.I.B.

PENODWYD GAN YSGRIFENNYDD GWLADOL CYMRU

Dr Susan J. Davies

Mr A. Ellis (hyd Ionawr 1999)

Mrs E. Pritchard Jones

Dr Nancy M. Edwards

ETHOLWYD GAN LYS Y LLYWODRAETHWYR

R.G. Thomas, OBE, LLB, CIMgt

M.J.M. Clarke, M.A., D.L.

D.K. Jones, B.Sc.

D. Bowen Lewis

ETHOLWYD GAN Y CYNGOR

Syr R. Hanbury-Tenison, K.C.V.O., Y.H., K.St.J., F.R.S.A.

B.K. Thomas, C.B.E.

W.B. Cleaver, O.St.J., B.Sc., C.Eng., F.I.Min.E.

Mrs A. Carey-Evans

STAFF (1 Ebrill 1998 hyd at 31 Mawrth 1999)**CYFARWYDDWR**

Colin Ford (hyd 31/10/98)
Anna Southall (o 1/11/98)

SWYDDFA'R**CYFARWYDDWR**

*Cynorthwydd Personol y
Cyfarwyddwr*
Nerys Humphries
Ysgrifenyddes
Gill Sewell

BWRDD Y**CYFARWYDDWR**

Cyfarwyddwyr Cynorthwyol:
Casgliadau ac Ymchwil
Eurwyn Wiliam
Addysg a Dehongli
Ian Fell
Gwasanaethau Cyhoeddus
Ceri Thomas
Rheoli Adnoddau
Tim Arnold (hyd 30/9/98)
Rheoli a Datblygu
Anna Southall (hyd
30/10/98)

CYFADRAN**CASGLIADAU AC
YMCHWIL****Swyddfa'r Cyfarwyddwr
Cynorthwyol**

Uwch Ysgrifenyddes Personol
Laura Harris
Uwch Ysgrifenyddes Personol
Helen Lovell

Archeoleg a Nwmismateg

Ceidwad
Richard J Brewer
Nwmismatydd
Edward M Besly
*Curadur Archeoleg Canoloesol a
Diweddarach*
Mark Redknap
Curadur Cynhanes Cynnar
Stephen Burrow
Curadur Cynhanes Diweddar
Adam Gwilt
Uwch Gadwraethydd
Penny Hill
Cadwraethydd
Louise C Mumford
Cadwraethydd
Mary Davis
Darlunydd
Tony Daly
Darlunydd Cynorthwyol
Jackie Chadwick
Rheolwr Casgliadau
Elizabeth Walker
Swyddog Curadur
Evan Chapman
Cynorthwydd Curadur
Mark Lodwick

Cydlynnydd Darganfyddiadau:

Cymru
Philip E Macdonald
Ysgrifenyddes yr Adran
Morag Redman
Ysgrifenyddes yr Adran
Wendy J Ladd

Celf

Ceidwad
David Alston (hyd 30/9/98)
Oliver Fairclough
(o 1/11/98)
Ceidwad Cynorthwyol, Celf Gain
Mark Evans
Ceidwad Cynorthwyol, Celf
Gymwysiedig
Oliver Fairclough
(hyd 30/10/98)
Cofrestrwydd
Tim Egan
*Cynorthwydd Curadur (Celf
Gain)*
Juliet Carey
*Uwch Swyddog Cadwraeth (Celf
Gymwysiedig)*
Judi Pinkham
*Cynorthwydd Curadur (Celf
Gymwysiedig)*
Rachel Dubery
Jane Fraser
*Prif Swyddog Cadwraeth (Celf
Gain)*
Kate Lowry
Uwch Swyddog Curadur
Mike Jones
Technegydd
Keith Bowen
Swyddog Gweinyddol
Kay Kays
Ysgrifenyddes yr Adran
Carolyn Greene
Sylvia Richards

**Bioamrywiaeth a Bywydeg
Gyfundrefnol**

Ceidwad
Graham P Oliver
Ceidwad Cynorthwyol, Pryfeteg
Michael Wilson
Ceidwad Cynorthwyol
A. Roy Perry
Penmaeth Hanes Llystyfiant
Christopher Cleal
Penmaeth Planhigion Fasnolaidd
Timothy Rich
*Penmaeth Bioamrywiaeth y
Môr*
Andrew Mackie
Penmaeth Molysgiaid
Mary Seddon
Darlunydd Gwydonol
Christopher Meehan
Cynorthwydd Ymchwil:
Alan Orange
Heather Pardoe
John Deeming

Brian Levey
Peter Howlett
George Hutchinson
Anna Holmes
Alison Trew
Eva Sharland
Swyddog Cadwraeth
Piers Langhelt
Rheolwr y Casgliad
Ann Harriet Wood
Uwch Gynorthwydd Curadur
Anthony Tipper
Cynorthwydd Curadur:
Kathryn Cliffe
Theresa Darbyshire
Helen Fraser
Maureen Lazarus
Mark Pavett
Joanna Nicholls
Kerry Howells
Jessica Carey
Danielle Cowell
Graham Davies
Joanne Lewis
Joanne Hayes
Anna Henderson
Anne Marie Kane
Robert Randall
Ysgrifenyddes yr Adran
Michelle Forty
Teipyddes yr Adran
Sarah Lendrum

Daeareg

Ceidwad
Michael G Bassett
Ceidwaid Cynorthwyol:
Penmaeth Palaeontoleg
Robert M Owens
Penmaeth Mwnoleg/Petroleg
Richard E Bevins
Rheolwr y Casgliad (Palaeontoleg)
Stephen R Howe
Rheolwr y Casgliad
(*Mwnoleg/Petroleg*)
Jana M Horák
*Curadur (Palaeontoleg ac
Archifau)*
Tom Sharpe
Uwch Gynorthwydd Curadur
Valerie K Deisler
Rheolwr y Labor
(*Cynorthwydd Ymchwil*)
Michael P Lambert
Cynorthwydd Curadur
(*Mwnoleg/Petroleg*)
Sara L Chambers
Cynorthwydd Curadur
(*Palaeontoleg*)
Cindy Howells
Cynorthwydd Curadur
(*Mwnoleg/Petroleg*)
Neil A Balderstone
James Cleverly
Cartograffydd
D Gaye Evans
Cartograffydd

Linda C Norton
Technegydd Labor
Esmé Stark
Ysgrifenyddes yr Adran
Paula J Knapman
Ysgrifenyddes yr Adran
Debbie Harrington
Cynorthwydd Dogfennu
Beryl E Chant
Uwch Gymrawd Ymchwil
Leonid E Popov
Staff Mygedol
Douglas A Bassett
William T Dean
Llyfrgell
Llyfrgellydd
John R Kenyon
Llyfrgellydd Cynorthwyol
Louise Carey
Cynorthwydd Llyfrgell
Melanie Prosser
Teipydd y Llyfrgell
Eleanor Jones

Dogfennu

Pennaeth Dogfennu
Gayle Evans
Swyddog Dogfennu Cynorthwyol
Sally Carter
Cynorthwydd Dogfennu - Celf
Bryony Dawkes
Cynorthwydd Dogfennu - Celf
Beth McIntyre
Cynorthwydd Dogfennu - Celf
Mererid Roberts
Cynorthwydd Dogfennu - BBG
Mark Evans
Richard Sewell
*Cynorthwydd Dogfennu -
Daeareg*
Susan Godfrey
Graham Davies
*Cynorthwydd Dogfennu -
AWC*
Lucinda Willis
Cynthia Ring

Cadwraeth

Pennaeth Cadwraeth
Robert E Child
Uwch Gadwraethydd
Caroline Buttler
Uwch Gadwraethydd - Darluniau
Christine Mackay
Cynorthwydd Cadwraeth
Julian Carter
Torrwr Mowntiau Cadwraeth
Hugh Thomas Chilcott
Anette Townsend
Lisa Childs
Cadwraethydd Cychod
Roger James Hall
Swyddog Cadwraeth
Vicky Purewal
Ysgrifenyddes Personol
Lynn Weaver

RHEOLI ADNODDAU**Swyddfa'r Cyfarwyddwr
Cynorthwyol**

Uwch Ysgrifenyddes Bersonol
Anna Harris

Cyllid

Rheolwr Cyllid
Nick Srdic
Swyddog Parcasu
Gordon F Anderson
Goruchwyliwr Cyfrifon
Ray Anthony
Swyddog Gwasanaethau Cyllid
Nicola Callow
Mark W Rainey
Swyddog Cynorthwyol
Gwasanaethau Cyllid
Andy Hoey
Cynorthwydd Parcasu
Linzi Tierney
Swyddog Cyflogres
Julie Burke
Swyddog Incwm
Susan Canter
Swyddog Incwm
Dawn Edmonds
Swyddog Taliadau
Jonathon W Marsh
Jayne Crook

**Rheoli Adeiladau ac
Ystadau**

Swyddog Adeiladau
Chris Bradley (hyd 18/9/98)
Mark Richards (o 25/1/99)
*Swyddog Gwasanaethau'r
Adeiladau*
Brynley Davies
Paul Brookes
Swyddog Cynnal a Chadw
Goronwy Williams
Cydllynydd Egni a Chyllid
Wayne Antony Childs
Paentiwr
Michael Dean
Arolygwr Adeiladau
Richie Garland
Technegydd
Orielau/Arddangosfeydd
Colin Knapman
Technegydd Cynnal a Chadw
Rhidian Evans
Bernard Larsen
David Rogers
Mark Westerland
Ysgrifenyddes yr Adran
Pam J Hudson
Ysgrifenyddes yr Adran
Melanie Lang

Technoleg Gwybodaeth

Rheolwr Technoleg
Gwybodaeth
Beth Lawton
Swyddog Cyfrifiaduron
David Bounds
Swyddog Cyfrifiaduron
Gavin T Jones

Swyddog Gweinyddol Cynorthwyol
Emma Ashley

Personél

Rheolwr Adnoddau Dynol
Denise Williams
Swyddog Personél
Gwylan Williams
Swyddog Personél Cynorthwyol
Cerian Goodbourn
Swyddog Personél Cynorthwyol
Elizabeth Martin
Gweinyddyd Personél
Siân Phillips
Bryony Spurway
Claire Lewis
Gweinyddyd Personél
Leanne Cowley
Ysgrifenyddes yr Adran
Elaine Roszkowska
Catrin E Hughes

Gweinyddiaeth

Pennaeth Gweinyddiaeth
Tony Lloyd
Pennaeth Diogelwch
Steve Davies
Swyddog Gweinyddol
Neil Harrison
Swyddog Gweinyddol Cynorthwyol
Lisa Huish
Teipydd
Alison Hall
Jayne Crook

Ffotograffiaeth

Uwch Swyddog Ffotograffiaeth
Kevin Thomas
Swyddog Ffotograffiaeth
Jim Wild
Swyddog Ffotograffiaeth
Tony Hadland

**GWASANAETHAU
CYHOEDDUS****Swyddfa'r Cyfarwyddwr
Cynorthwyol**

Uwch Ysgrifenyddes Bersonol
Angela Jones

Datblygu

Rheolwr Datblygu
Jeffrey Malter (hyd 6/10/98)
Swyddog Datblygu
Llinos James
Swyddog Datblygu
Katie-Jo Luxton
Swyddog Datblygu
Tracy Ogen
Ysgrifenyddes yr Adran
Claire E Davies

Cyhoeddiadau a Dylunio

Pennaeth Cyhoeddiadau a Dylunio
Penny Fell
*Swyddog Arlunwaith Graffeg
(Cyhoeddiadau)*
Arwel Hughes

Dylunydd 3-D

Simon P Tozzo
Swyddog Arlunwaith Graffeg
Martin Rees
Swyddog y We
Beth Thomas
Cyfieithydd/Cynorthwydd
Golygyddol
Elin ap Hywel
Ysgrifenyddes yr Adran
Helen Lovell
Catrin E Hughes

Marchnata

*Pennaeth Marchnata a
Chysylltiadau Cyhoeddus*
Huw Thomas
Dirprwy Reolwr Marchnata
Helen Jones
Swyddog y Wasg
Siân Hughes
Swyddog Ymgyrchoedd Hyrwyddo
Clare Reddy
Julie Williams
Geraint Bowyer
Cynorthwydd Marchnata
Kathryn Jenkins
*Cynorthwydd y Wasg a
Chysylltiadau Cyhoeddus*
Julie Richards
Esyllt Lord
Gweinyddyd Tocynnau Tymor
Lynn Hudson
Ysgrifenyddes yr Adran
Margaret A Williams

Masnachol

Rheolwr Masnachol
Mark Humphries
Swyddog Adwerthu
Jo Collins
Arolygydd y Siop (AOGC)
Diana Gwyndaf
Arolygydd y Siop (AWC)
Peter Webb
Cynorthwywywr y Siop:
Emma Canter
Sarah Chandler
Ruth Evans
Jane Fenton
Elizabeth George
Gwen Griffiths
Marie Hipplesley
Margaret Johanson
Margaret John
Elen Langman
Einir Lewis
Katherine Parsons
Clive Roper
Shirin Shah
Rosina Worth

ADDYSG A DEHONGLI**Swyddfa'r Cyfarwyddwr
Cynorthwyol**

Uwch Ysgrifenyddes Bersonol
Gaynor Williams

AOGC

Rheolwr Gweithredu
Phil Gibbins
Uwch Swyddog Addysg
Geraint Price
Swyddog Addysg Celf Weledol
Eleri W Evans
Swyddog Addysg Hanes
Helen Turner
Nia Williams
Helen Williams
*Swyddog Addysg Archeoleg a
Hanes*
Ken Brassil
*Swyddog Addysg Astudiaethau
Natur*
Judith Scott
Cydllynydd Addysg
Rhina Jones
Cydllynydd Arddangosfeydd
Deborah Spillards
Cydllynydd Digwyddiadau
Ceri Llewellyn
Swyddog Digwyddiadau
Essex Havard
Cydllynydd y Gangen
Rhian Thomas
Swyddog Gwasanaethau Technegol
Ian Holden
Darlunydd
Liz Forrest
Technegydd
Tom Davies
Technegydd
Philip Tunncliffe
Rheolwr y Casgliad Benthyc
Bryony Spurway
Stormon / Gyrrwr y Fan
Richard Walters
Paul Evans
*Cynorthwydd Gweinyddol -
Addysg*
Danielle Cowell
Elin Howell
*Cynorthwydd Gweinyddol -
Arddangosfeydd*
Donna Howells
Martha de Gama Howells
Ysgrifenydd yr Adran
Dave Elliott
Actorion
Bruce MInnes
Rupert Rowbothan
Dylan Jones Roberts
Joanne Marie Weeks
Emma Thirwell
Joe Price

AWC
Swyddog Addysg
Mathew Davies
*Swyddog Digwyddiadau
Cynorthwyol*
Juli Paschalis
Cydllynydd Addysg
Eilyr Evans
David Colin Davies
Dehonglydd Addysg
Betsan Evans
Cynorthwydd Addysg

Sonia Jenkins
Cynorthwydd Addysg
 Jayne Murphy
Ysgrifenyddes yr Adran
 Eleanor Jones

ALIR
Swyddog Addysg
 Bethan Lewis
Cynorthwydd Addysg a
Digwyddiadau
 Victoria Hutchings

ALC
Swyddog Addysg
 Celia Wyn Parri

RHEOLI A DATBLYGU

Swyddfa'r Cyfarwyddwr
Cynorthwyol
Uwch Ysgrifenyddes Bersonol
 Siân Webb

AOGC
Rheolwr Gwasanaethau i
Ymwelwyr
 Christine Hitchins
Prif Ofalwr
 Colin Plain
Cynorthwydd Gwasanaethau i
Ymwelwyr

Alison Jones
Dirprwy Brif Ofalwr
 Neville Stone
Gofalwyr:

Roy Allard
 Dawn Baldwin
 Len Bates
 Don Bradford
 Mike Brown
 Les Buse
 Alan Carpenter
 Gary Celmer
 Lesley Clark
 Brian Clarke
 John Cleary
 Angela Clee
 Paul Coleman
 Peter Collins
 Max Comrie
 Tom Critchell
 Gareth David
 Neil Davies
 Windsor Davies
 Paul Devonshire
 Peter Doubler
 Charles Dunphy
 Rex Enoch
 Frank Evans
 Graham Evans
 Bob Evans
 Jennifer Evans
 Jim Ffello
 Mike Goldsmith
 Dave Gough
 Alan Griffiths
 Bryan Griffiths
 Terry Hagan

Tony Hammond
 Gareth Hayes
 Tony Hill
 Ken Hooper
 Roy Horrobin
 Laurie James
 Colin Jones
 Graham Jones
 Carlos Juan-Ramon
 Paul Knapman
 Mike Knowles
 Brynley Latham
 David Lloyd
 Neil Mathews
 Jim McNeil
 Gill Mellings
 Malcolm Morgan
 Margaret Morgan
 Victoria Mynard
 Alan Parker

Dennis Pellow
 Bryn Philips
 Doug Pugh
 Colin Rees
 Dean Rogers
 John Sendell
 Arabell Smith
 Bob Styles
 Joe Taylor
 Peter Thomas
 Sylvia Thomas
 Terry Thomas
 Allen Tyler
 Celia Vincent
 Bryn Williams
 David Williams
 Idris Williams
 Malcolm Williams
 John Seaman
 Max Comrie
 Gerald Thomas
 Tony Smith
 Charles Dunphy
 Paul Coleman

Glanhawyr:
 Wendy Batten
 Pat Blow
 Carol Clark
 Susan Coughlin
 Ronnie David
 Marie Donoghue
 Jenny Eccles
 Joyce Feneck
 Jack Fulthorpe
 Sandra Giles
 Peter Gough
 Jack Horne
 Bev Jenkins
 Lynne Murphy
 Elizabeth Simmonds
 Cheryl Percy
 Marilyn Pooley
 Paula Powell
 Kay Purcell
 Chris Sargeant
 Margaret Shanahan
 Sue Coughlin
 Mo Morris
 Carol Saxton

Ishmael Mohamed
 AWC
Rheolwr Gwasanaethau i
Ymwelwyr
 John Owen Huws
Prif Ofalwr
 Glyn Williams
Dirprwy Brif Ofalwr
 Robert Karl Davies
Gofalwyr:
 Sharon Beaumont
 Geraint Bowyer
 David Heath Davies
 Iwan Davies
 J Alun Davies
 Hywel Davies
 Magali Davies
 William Davies
 David Gareth Evans
 David Howard Evans

J Stanley Evans
 Kate R Evans
 Peredur Evans
 Gwynfor Griffiths
 Phylip Griffiths
 Derek Harper
 Ronald Arthur Higgins
 Nigel Richard Hughes
 Derrick Jenkins
 Angela Suzanne Jones
 Arwyn Jones
 Carwyn Rhys Jones
 Clodwyn Jones
 Gerald Jones
 Dafydd Jones
 Dennis Jones
 Endaf Jones
 Gareth Jones
 Gwenda Eirlys Jones
 Hugh Glanville Jones
 Iwan Bryn Jones
 Jonathon Jones
 Brian Jones
 Lowri Orinda Towyn Jones
 Robert Jones
 Dylan Jones Roberts
 Alun Jones
 William Owen Jones
 Bryant Keddy
 Menna Edith Langford
 Philip Lewis
 Rowland Lewis
 Stuart Lewis
 Colin George Mathews
 Louise McNaughton
 Rhian Morris
 Colin Murphy
 Bethan Page
 Geraint Parfitt
 Trefor Parry
 David Protheroe
 Calvin Rees
 Carla Louise Rees
 John Eryl Roberts
 Leighton Sault-Jones
 Siân Ceri Shapland-Davies
 Andrew Snell
 Gareth Thomas
 Daniel Swain

Bleddyn Williams
 D Arthur Williams
Glanhawyr:
 Norman Ball
 Angela Bulman
 Rosalind Davies
 Josie Evans
 Colin Goddard
 Pamela Griffin
 Beverley Hicks
 Anthony Hughes
 Susan Hughes
 Heather M James
 James Magee
 Valerie Maqueline
 Linda Palmer
 Susan Searle
 Juliette Smith
 Ann Warner
 Christine Wood

AMGUEDDFA WERIN CYMRU

Hanes Cymdeithasol a
Diwylliannol
Ceidwad
 Elfyn Scourfield
 John Williams-Davies
Uwch Ysgrifenyddes Bersonol
 Bethan Aur Lewis
Ysgrifenyddes yr Adran
 Meinir Williams
Curadur Cynorthwyol:
Cerddoriaeth, Chwaraeon ac
Arferion Traddodiadol
 Emma Lile
Llyfrgellydd
 Niclas Walker
Archifydd
 Arwyn Lloyd Hughes
Cynorthwydd Archif
 Joy Bowen
Technegydd Sain
 Hywel Evans
Cynorthwydd Archif Sain
 Meinwen Ruddock
Curadur Casgliadau Cartref a
Gwledig
 Christine Stevens
Curadur Cynorthwyol -
Casgliadau Gwledig
 Gareth Beech
Curadur Cynorthwyol - Bywyd
Cartref
 Mared Sutherland
Curadur Cynorthwyol (Dodrefn)
 Sioned Non Williams
Cynorthwydd Curadurrol
 Dylan Jones
Cynorthwydd Curadurrol
 Jonathan Wheeler
Cadwraethydd, Hanes
Cymdeithasol
 Susan Renault
Swyddog Cadwraeth, Bywyd
Gwledig
 Brian Davies
Swyddog Cadwraeth

Janet Rees
Cadwraethydd Tecstilau
 Clare Stoughton-Harris
Swyddog Cadwraeth
 Joel Taylor
Swyddog Cadwraeth, Dodrefn
 Michael Dos Santos
 Margaret Roberts
Saer Olwynion/Saer Cerbydau
 Eurwyn Rees
Ceidwad Cynorthwyol: Llên Gwerin
 Robin Gwynnaf
Curadur Adeiladau Hanesyddol a Masnach
 Gerallt Nash
Curadur Cynorthwyol - Adeiladau Hanesyddol a Masnach
 Sioned Hughes
Uwch Swyddog Cadwraeth, Ailgodi Adeiladau
 Ray Smith
Swyddog Cadwraeth / Saer Meini
 Anthony L Griffiths
Saer Meini
 Paul Sullivan
 Andrew Price
Saer Meini dan hyfforddiant
 Gavin Beech
Peintiwyr Cadwraeth
 Clive Litchfield
Saer Coed Cadwraeth
 Ian C Morgan
Gyrrwr Cerbyd Nwyddau Trwm
 Anthony R Lewis
Llafurwr
 Michael Conway
Llafurwr Dros Dro
 Christopher Evans
Llafurwr Dros Dro
 Mark Smith

Yr Ystad
Rheolwr yr Ystad
 Andrew Dixey
Swyddog Gweinyddol Cynorthwyol
 Anwen Jones
Teipyddes
 Lois Roberts
Teleffonydd / Derbynydd
 Linda Ladd
Teleffonydd
 Sharon Ellis
 Gina Wilmot
Uwch Gadwraethydd Gerddi
 Deborah Jane Evans
Crefftwywr Arddangos:
Turniwr Coed
 Gwynnaf Breese
Cowper
 Andrew Finch
Gwehydd
 Gareth Jenkins
Gwehydd
 Dewi Jones
Cyfrwywr
 Peter Mason
Melinydd
 Geraint Rhys Thomas

Dehonglwr / Arddangoswr
 Bethan Jones
 David Rhys Price
Uwch Dechnegydd Amaethyddol
 Keith Jones
Technegydd Amaethyddol
 Trefor Cole
Technegydd Amaethyddol
 Ian Smith
Garddwyr:
 Bob Biss
 Martin Crabbe
 Peter Joyce
 Paul Meech
 Terence Smith
 Malcolm Thomas
 Paul Williams
 Stephen Woodward
Tasgryn:
 Dafydd Jones
 Andrew Pratt
 David Richards
 Patrick Taylor

**AMGUEDDFA
 DIWYDIANT GWLÂN
 CYMRU**

Rheolwr yr Amgueddfa
 Sally Moss
Technegydd
 Keith Rees
Cynorthwydd Gweinyddol
 Marlene James
Gofalwr / Arddangoswr
 Geoff Ifans
Technegydd
 Non Evans
Cynorthwydd Caffi/Siop/Derbynfa
 Olga James
Gofalwr
 Sheila Driscoll
Cynorthwydd Caffi/Siop/Derbynfa
 Helen Miles
Cynorthwydd Project
 Judith Jones
Glanhawr
 Claire Powell

**AMGUEDDFA
 DIWYDIANT A MÔR
 CYMRU**

Ceidwad
 Stuart Owen-Jones (hyd 10/98)
Uwch Guradur, Casgliadau Morol a Chludiant
 David Jenkins
Curadur, Diwydiant Trwm
 Robert Protheroe Jones
Swyddog Dogfennu
 Carolyn Charles
Cynorthwywyr Curadurrol:
 Mark Etheridge
 Peter H Bennett
Uwch Swyddog Cadwraeth
 Norman Windsor

Cadwraethydd Archif
 John Andrew
Technegwyr:
 Christopher Perry
 David Lloyd
 John Greenhall
 Mark Harrison
Prif Ofalwr
 Norman Williams
Gofalwyr:
 Stanley Hardy
 Cornelius Healan
 Brian Husband
Glanhawraig
 Margaret Hardy

**AMGUEDDFA LECHI
 CYMRU**

Ceidwad
 Dafydd Roberts
Swyddog Gweinyddol
 Nia Hughes
Cynorthwydd Gweinyddol
 Ceri Hughes
Swyddog Arddangosiadau
 Tudur Jones
Technegydd y Chwarel
 David Davies
Technegydd y Chwarel
 Dennis R Jones
Crefftwywr Arddangos:
 Elwyn Wilson Jones
 Haydn Lewis
 Dylan C Parry
 Owen G Roberts
Prif Ofalwr
 Dilys Jones
Gofalwyr:
 Douglas Ellis
 Maldwyn Owen Jones
 Gareth Rolant Davies
 Meinir Jones
 Gwion Parri
 John Williams
Glanhawyr:
 Joan Allsup
 Lynda Parry
 Carol Roberts
 Margaret Roberts

**AMGUEDDFA'R LLENG
 RUFENIG**

Rheolwr yr Amgueddfa
 Diane Dallery
Swyddog Curadurrol
 Julie Reynolds
Swyddog Gweinyddol
 Martin Studdart
Swyddog Addysg
 Martin Collier
Gofalwyr:
 Emlyn Jones
 Helen Bolton
 Mary Nichol
 Mary Johnston
 Jim Evans

Glanhawr
 Ann Clarke

**AMGUEDDFA RUFENIG
 SEGONTIUM**

Gofalwr
 Dennis Jones
Gofalwr
 John Parry

ORIEL TŶ TURNER

Gofalwr
 Tony Lace
Gofalwr
 Ron Norman
Glanhawraig
 Christine Bowen